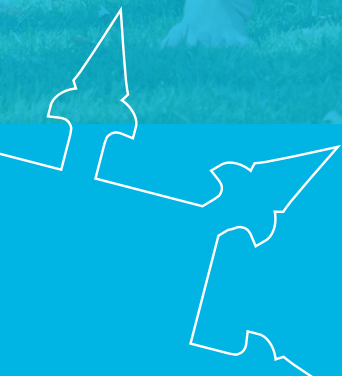

Winnen doe je met z'n allen

sport- en beweegbeleid 2019+

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	3
-------------------	---

Hoofdstuk 1	Aanleiding nieuw beleid voor sport en bewegen.....	5
1.1	Inleiding.....	5
1.2	Actuele vraagstukken en ontwikkelingen.....	5
1.3	Werkwijze totstandkoming nota.....	6
1.4	Leeswijzer.....	6

Hoofdstuk 2	Analyse.....	7
2.1	Terugblik op de vorige sportnota.....	7
2.2	Hoe ziet het sport- en beweeglandschap in de gemeente Uden eruit...	7
2.3	Trends en ontwikkelingen.....	12
2.4	SWOT-analyse.....	14
2.5	Hoofdrichtingen lokaal sport- en beweegbeleid.....	14

Hoofdstuk 3	Accommodaties.....	16
3.1	Inleiding.....	16
3.2	Gemeentelijke rol en verantwoordelijkheid.....	16
3.3	Tarieven.....	18
3.4	Zwemwater en Zeester-Meervalbad.....	20
3.5	Medegebruik van (buiten)sportaccommodaties.....	22
3.6	Beweegvriendelijke openbare ruimte.....	23

Hoofdstuk 4	Vitale verenigingen.....	24
4.1	Inleiding.....	24
4.2	Vitalisering verenigingen.....	24

Hoofdstuk 5	Sportstimulering en sociaal domein.....	26
5.1	Inleiding.....	26
5.2	Jeugd vaardig in bewegen.....	26
5.3	Bewegen naar vermogen.....	27

Hoofdstuk 6	Organisatie, middelen en uitwerking.....	31
6.1	Middelen.....	31
6.2	Organisatie en uitwerking.....	31

Bijlage 1	Vergelijking tussen gemeente Uden en Landerd.....	32
Bijlage 2	Uitkomst op hoofdlijnen thema-avonden sport en bewegen.....	36
Bijlage 3	Buitensportaccommodaties.....	39
Bijlage 4	Onderzoek ondersteuning Zeester-Meerval.....	44
Bijlage 5	Uitkomsten verenigingsenquête sportverenigingen.....	52
Bijlage 6	Notitie medegebruik (buiten)sportaccommodaties.....	59

Samenvatting

De gemeente Uden staat aan de vooravond van een herindeling met de gemeente Landerd (beoogde datum 1 januari 2022). Waarom dan nu een nieuw sport- en beweegbeleid?

De sportvisie Top in de breedte kende een looptijd van 2010-2014 en is nog steeds leidend. De wereld rond sport en bewegen is sinds 2010 echter aanzienlijk veranderd. Ongebonden sport groeit in populariteit en de ledenaantallen bij sportverenigingen lopen terug. Daarnaast spelen in de gemeente Uden een aantal specifieke vraagstukken waar de vorige nota niet in een oplossing voorzorg of richting gaf. Prominent daarin is de vraag hoe de gemeente omgaat met medegebruik van (buiten)sportaccommodaties en het wel of niet (financieel) ondersteunen van het Zeesterbad. Het behoud van de vitaliteit van de sportverenigingen vraagt eveneens aandacht van de gemeente.

In het coalitieakkoord 2018-2022 Bruisend Uden: daar wil je zijn, daar wil je blijven, heeft het College van B&W daarom als ambitie opgenomen om een nieuw sport- en beweegbeleid te ontwikkelen. Bij de ontwikkeling van de nota is geregeld contact geweest met de gemeente Landerd en er is veel informatie opgenomen over sport in beide gemeenten (inventariserend), ter voorbereiding op de toekomstige herindeling.

Unieke diversiteit aan sport- en beweegmogelijkheden

De gemeente Uden kent een breed aanbod aan sportaccommodaties. In de buitensport zijn er naast voetbal en tennis voorzieningen voor hockey, atletiek, honk- en softbal, rugby, fietscross, jeu de boules en golf (privaat). Tevens zijn er diverse gymzalen en sporthallen die in ruimte voorzien voor de binnensport en het bewegingsonderwijs. Voor overdekt zwemwater kunnen inwoners gebruik maken van de Drie Essen en het (private) zwembad van zwemvereniging Zeester-Meerval. Naast diverse sportscholen en accommodaties voor vecht- en verdedigingssporten zijn er diverse maneges en is er een motorcrosscircuit. Bijzonder zijn ook de aanwezigheid van een zweefvliegvereniging, een handboogvereniging en de drie accommodaties voor skiën en langlaufen. Wanneer we het totale aanbod aan sportaccommodaties bezien, zowel publiek als privaat, dan heeft Uden een zeer divers aanbod dat voor een gemeente van deze omvang uniek is in Nederland. In de vorige sportvisie werd nog de keus gemaakt om hiermee een sterke regionale profilering neer te zetten (Uden sportstad) en vooral de focus te leggen op sport als doel op zichzelf. Met het nieuwe beleid laten we deze focus los en kijken we vooral naar wat het lokale sport- en beweegaanbod kan doen voor onze inwoners, zowel op het vlak van gezondheid als van sociale ontwikkeling (sport als middel).

Accommodaties en tarieven

De gemeente investeert aanzienlijke bedragen in sportaccommodaties. Daarbij is sport ook een onderwerp waar de gemeente veel vragen over krijgt van verenigingen en inwoners om plannen te financieren dan wel te realiseren. Het betekent dat er keuzes moeten worden gemaakt in wat wel en niet wordt gedaan. We blijven ons als gemeente richten op de breedtesport en gaan met het nieuwe beleid nadrukkelijk letten op nut en noodzaak bij ondersteuningsvraagstukken. Uitgangspunt is daarbij dat de accommodaties een gedegen basiskwaliteit kennen op basis van wat nodig is (lokale behoefte) en dat er een evenwichtige mate van ondersteuning wordt geboden. In lijn daarmee gaan we overcapaciteit zoveel mogelijk beperken. Het bestaande subsidie- en tarievenbeleid blijven we hanteren. Aanpassing hiervan is op korte termijn niet wenselijk omdat na de herindeling met Landerd een harmonisatie van beleid en tarieven noodzakelijk is. Wel geven we in deze nota de nodige aandachtspunten voor na de herindeling.

Medegebruik van (buiten)sportaccommodaties

In 2018 is het Nationaal Sportakkoord ondertekend door een groot aantal partijen, waaronder de ministeries van VWS en OCW, NOC*NSF, de Vereniging Sport en Gemeenten en de Vereniging van

Samenvatting

Nederlandse Gemeenten. Eén van de afspraken in het akkoord is dat partijen zich de komende jaren gaan inzetten om een breder en intensiever gebruik van sportaccommodaties te realiseren. In het verleden hebben een aantal lokale partijen plannen getoond voor medegebruik. Onder het vorige beleid was er echter geen kader om over te kunnen gaan tot uitvoering. Dit nieuwe beleid creëert dit wel. De gemeente wil medegebruik mogelijk maken, onder voorwaarde dat dit ruimtelijk en economisch past binnen zowel beleid als wet- en regelgeving.

Zeester-Meerval

In de gemeente Uden ligt het commercieel geëxploiteerde zwembad de Drie Essen en het private verenigingszwembad van zwemvereniging Zeester-Meerval. Laatstgenoemde heeft structurele financiële ondersteuning nodig wil zij in de toekomst het zogenaamde 'Zeesterbad' kunnen behouden en haar maatschappelijke- en verenigingsactiviteiten blijven aanbieden. Het uitgangspunt uit het zwemwaterbeleid (2014) is dat we inwoners de mogelijkheid geven om binnen de gemeentegrenzen te zwemmen en dat verenigingen voor de breedtesportactiviteiten zoveel mogelijk kunnen beschikken over accommodaties in de gemeente. Op basis van landelijke kengetallen beschikt de gemeente Uden over een klein tekort aan overdekt zwemwater als enkel het Drie Essen Zwembad er zou zijn. De realiteit is echter dat de gemeente meer zwemmende inwoners heeft dan landelijk gemiddeld en dat daarmee de behoefte aan overdekt zwemwater aantoonbaar groter is. Zonder het Zeesterbad is er te weinig capaciteit voor de diverse (verenigings)activiteiten. We willen daarom financiële ruimte creëren om onder de juiste (juridische) voorwaarden een bijdrage te verstrekken voor de instandhouding van het Zeesterbad.

Vitaliteit van de verenigingen

De sportverenigingen in de gemeente geven te kennen niet genoeg leden te hebben en zich zorgen te maken over voldoende vrijwilligers. Daarnaast verandert de bevolkingssamenstelling in de toekomst. Het aantal jongeren zal bijvoorbeeld in 2025 naar verwachting 10% lager zijn. Dit is ook van invloed op de ledenaantallen bij verenigingen. Ontwikkelingen als deze maken dat het behoud van vitaliteit een belangrijk aandachtspunt is voor de komende jaren. Nog sterker dan in de afgelopen jaren gaan we proactief verenigingen ondersteunen bij de beweging richting toekomstbestendigheid.

Sportstimulering en sociaal domein

Sporten en bewegen is niet alleen een fijne maar ook een zinvolle vrijetijdsbesteding. Het draagt bij aan de gezondheid van inwoners (preventief) en hun maatschappelijke verbondenheid. Niet iedereen sport en beweegt echter met hetzelfde gemak. Inwoners op leeftijd of met een beperking ervaren door hun fysieke of mentale beperkingen belemmeringen. Cultuurverschillen, geen passend aanbod of financiën kunnen eveneens een reden zijn om de sportieve stap niet te zetten. Vanuit de gedachte van een inclusieve samenleving streven we ernaar de belemmeringen zoveel mogelijk weg te nemen. Voortbordurend op de programma's die de afgelopen jaren zijn uitgerold gaan we inzetten op de begeleiding van kwetsbare doelgroepen naar passend sportaanbod. Daarop aansluitend zetten we in op het versterken van het aanbod, niet alleen bij sportverenigingen maar ook in de openbare ruimte. De kracht van het nieuwe beleid is dat we focussen op een beweegvriendelijke leefomgeving waarmee inwoners dicht bij huis worden uitgedaagd tot fysieke activiteiten.

Financiering nieuw beleid

Het uitgangspunt is dat het voorliggende nieuwe sport- en beweegbeleid binnen de huidige begroting kan worden gerealiseerd. Dit kan betekenen dat de budgetten binnen het product sport worden herverdeeld. Omdat het overgrote deel van de middelen vastligt in stenen en velden zijn het de flexibele budgetten die anders worden benut.

Aanleiding nieuw sport- en beweegbeleid

1.1 Inleiding

Voor u ligt het nieuwe sport- en beweegbeleid van de gemeente Uden. Het is een nota waarmee we uitstralen dat we geloven in de kracht van sport en bewegen voor onze inwoners. Voor duitzenden van hen spelen sportieve activiteiten in meer of mindere mate een belangrijke rol in het dagelijks leven. Zij zijn bijvoorbeeld actief als lid of vrijwilliger bij een vereniging omdat dit voor hen een plezierig tijdverdrijf is. In die gevallen is sporten een doel op zichzelf. Daarnaast beschouwen we sport als middel dat bijdraagt aan maatschappelijke uitdagingen. Het bevordert een gezonde leefstijl, activeert, brengt mensen bij elkaar, helpt talenten te ontwikkelen, leert omgaan met tegenslagen en biedt veel mogelijkheden voor vrijwilligerswerk. Door al deze punten draagt sport bij aan de realisatie van de 5 G's waar de gemeente Uden voor wil staan, namelijk: Gezond, Gezellig, Groen, Gastvrij en Gezamenlijk.

In deze beleidsnota kiezen we ervoor om breder te kijken dan sport alleen. We benadrukken juist ook de kracht van beweging. Iedere dag op de fiets naar het werk of een (flinke) avondwandeling maken is namelijk eveneens effectief voor een gezonde leefstijl.

1.2 Actuele vraagstukken en ontwikkelingen

De sportvisie *Top in de breedte* kende een looptijd van 2010-2014 en is ook in de jaren daarna leidend geweest. De wereld rond sport en bewegen is sinds 2010 echter veranderd. Ongebonden sport (individueel of in flexibele gezelschappen) groeit in populariteit, er is meer nadruk komen te liggen op sport als middel voor het sociaal domein en in algemene zin doet de overheid steeds vaker een beroep op de eigen kracht van de samenleving. Daarnaast spelen in de gemeente Uden een aantal specifieke vraagstukken waarvoor de vorige sportnota niet in een oplossing voorzag. Enkele van de belangrijkste vragen en ontwikkelingen die om behandeling vragen zijn:

- De rol van de gemeente bij de realisatie, beheer en onderhoud van sportaccommodaties: wie is waarvoor verantwoordelijk en welke financiële afspraken vraagt dit?
- Wel of geen gemeentelijke ondersteuning (financieel of anderszijds) voor zwemvereniging Zeester-Meerval en atletiekvereniging De Keien?
- Hoe gaan we om met het (commercieel) medegebruik van sportaccommodaties?
- De rol van sport en bewegen in de openbare ruimte: wat voor inrichting is er nodig om een beweegvriendelijke leefomgeving te realiseren voor inwoners?
- Hoe zorgen we dat de vitaliteit van de sportverenigingen op niveau is en blijft?
- De rol van sport en bewegen in het sociaal domein: op welke manier gaat het bijdragen aan doelstellingen op de terreinen zoals jeugd, participatie en wmo?

In het coalitieakkoord 2018-2022 *Bruisend Uden: daar wil je zijn, daar wil je blijven*, heeft het College van B&W daarom als ambitie opgenomen om een nieuw sport- en beweegbeleid te ontwikkelen.

Hoofdstuk 1

Tot slot is de voorgenomen herindeling tussen de gemeente Uden en Landerd per 1 januari 2022 een ontwikkeling waar we rekening mee houden. Bij de ontwikkeling van deze nota is er op ambtelijk niveau contact geweest met de gemeente Landerd en zijn in een eerste verkenning overeenkomsten en verschillen in beeld gebracht. Bevindingen daaruit zijn meegewogen in deze beleidsnota (bijlage 1).

1.3 Werkwijze totstandkoming nota

Eind 2018 is gestart met de ontwikkeling van het nieuwe sport- en beweegbeleid. Daarbij is er grote waarde gehecht aan het doorlopen van een gedegen participatieproces, zowel met de politiek als met andere stakeholders. Naast sportverenigingen en (commerciële) beweegaanbieders hebben partijen uit zorg, welzijn en onderwijs op diverse momenten meegedacht over kansrijke ideeën voor sport, bewegen en een gezonde levensstijl:

- Deelsessies: in februari en mei van 2019 zijn er deelsessies gehouden rondom de onderwerpen 'ouderen en sport', 'personen met een beperking en sport' en 'jeugd en sport'¹;
- Thema-avonden: op zowel 20 februari als 17 juni 2019 werd er met een breed gezelschap gesproken over de toekomst van sporten en bewegen in de gemeente (bijlage 2);
- Verenigingsenquête: in het najaar van 2018 is er een enquête verspreid onder alle sportverenigingen in de gemeente om uitgebreider zicht te krijgen op hun situatie (bijlage 5).

Tenslotte hebben alle betrokken partijen de concept beleidsnota schriftelijk ontvangen en zijn zij in de gelegenheid gesteld om hierop een reactie te geven. De input is in overweging meegenomen. Waar deze kansrijk blijkt te zijn heeft het een plaats gekregen in deze beleidsnota.

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 analyseren we de huidige situatie, we kijken terug op de vorige nota en naar toekomstige ontwikkelingen. Op basis van deze analyse bepalen we de hoofdkoers voor het nieuwe beleid. In hoofdstuk 3, 4 en 5 geven we antwoord op de actuele vraagstukken die in paragraaf 1.2 zijn benoemd. Hoofdstuk 3 richt zich op de accommodaties en voorzieningen voor sport en bewegen.

In hoofdstuk 4 gaan we in op vitale verenigingen en in hoofdstuk 5 behandelen we sportstimulering en de mogelijkheden die sport biedt voor versterking van het sociaal domein. Hoofdstuk 6 gaat in op de organisatie, de middelen en uitwerking van dit beleid.

¹ Bij deze sessies waren diverse partijen aanwezig, van schooldirecteuren en vakleerkrachten tot buurtsportcoaches, Stichting Schoolsport Uden, Stichting Recreatie en Sport voor Bijzondere Doelgroepen, huisartsen, GGD en de Adviesraad Sociaal Domein

Analyse

2.1 Terugblik op de vorige sportnota

De vorige sportvisie heeft lang dienst gedaan. Belangrijke zaken die het heeft gerealiseerd zijn:

- Het lag ten grondslag aan de ontwikkeling van een nieuw subsidie- en tarievenbeleid buitensportaccommodaties (2012). Door laatstgenoemde is er nu duidelijkheid over wie binnen de gemeente welke rol en verantwoordelijkheid heeft bij het faciliteren van de buitensport.
- De keuze werd gemaakt om in te zetten op de breedtesport en de stimulering van sportieve activiteiten voor diverse doelgroepen. Er werd dus niet meer geredeneerd vanuit het behalen van (uitzonderlijke) sportprestaties. Het uitgangspunt werd juist dat sport voor iedereen toegankelijk moet zijn.

Reflecterend op de afgelopen jaren zien we ook ruimte voor verbetering:

- Niet iedere ambitie of doelstelling is vertaald naar een uitvoeringsprogramma met financiële dekking, inclusief bijbehorende monitoring en evaluatie. Hierdoor zijn in de praktijk niet alle doelen gerealiseerd. Dit geldt bijvoorbeeld voor de ambitieuze doelen op evenementenvlak.

2.2 Hoe ziet het sport- en beweeglandschap in de gemeente Uden eruit

2.2.1 Accommodaties

Binnensport

De gemeente Uden heeft diverse binnensportaccommodaties. Enkel daarvan zijn in de afgelopen jaren gerealiseerd, zoals Muzerijk en de sporthal in het Udens College (sector havo/vwo). Voor de nabije toekomst wordt er nog geïnvesteerd in een sportzaal, aangevuld met zaaldeel met vaste opstelling voor gymnastiekvereniging V&K, bij het nieuwe ontmoetingsplein Germenzeel. Met al deze locaties beschikt de gemeente Uden over voldoende capaciteit om zowel de (binnen) sportverenigingen als het bewegingsonderwijs te huisvesten.

Buitensport

De gemeente kent een breed en uniek aanbod aan buitensportaccommodaties. Naast vijf voetbal-accommodaties zijn er drie tennisparken en accommodaties voor hockey, motorcross, atletiek, honk- en softbal, rugby, fietscross en golf (privaat). De laatstgenoemde sporten zijn niet in iedere gemeente een vanzelfsprekendheid en al helemaal niet bij een gemeente van de Udense omvang.

Zwemsport

Voor overdekt zwemwater kunnen inwoners gebruik maken van De Drie Essen en het (private) zwembad van zwemvereniging Zeester-Meerval. Laatstgenoemde is daarbij een uitzondering, want in Nederland zijn maar ongeveer vijf verenigingen die zelf een zwembad exploiteren.

Naast bovengenoemde zijn er in de gemeente Uden diverse sportscholen en accommodaties voor vecht- en verdedigingssporten. De hippische sport is eveneens rijk vertegenwoordigd. Pal tegen de vliegbasis Volkel ligt het motorcrosscircuit. Voor jeu de boules zijn bij het sportpark Uden 16

Hoofdstuk 2

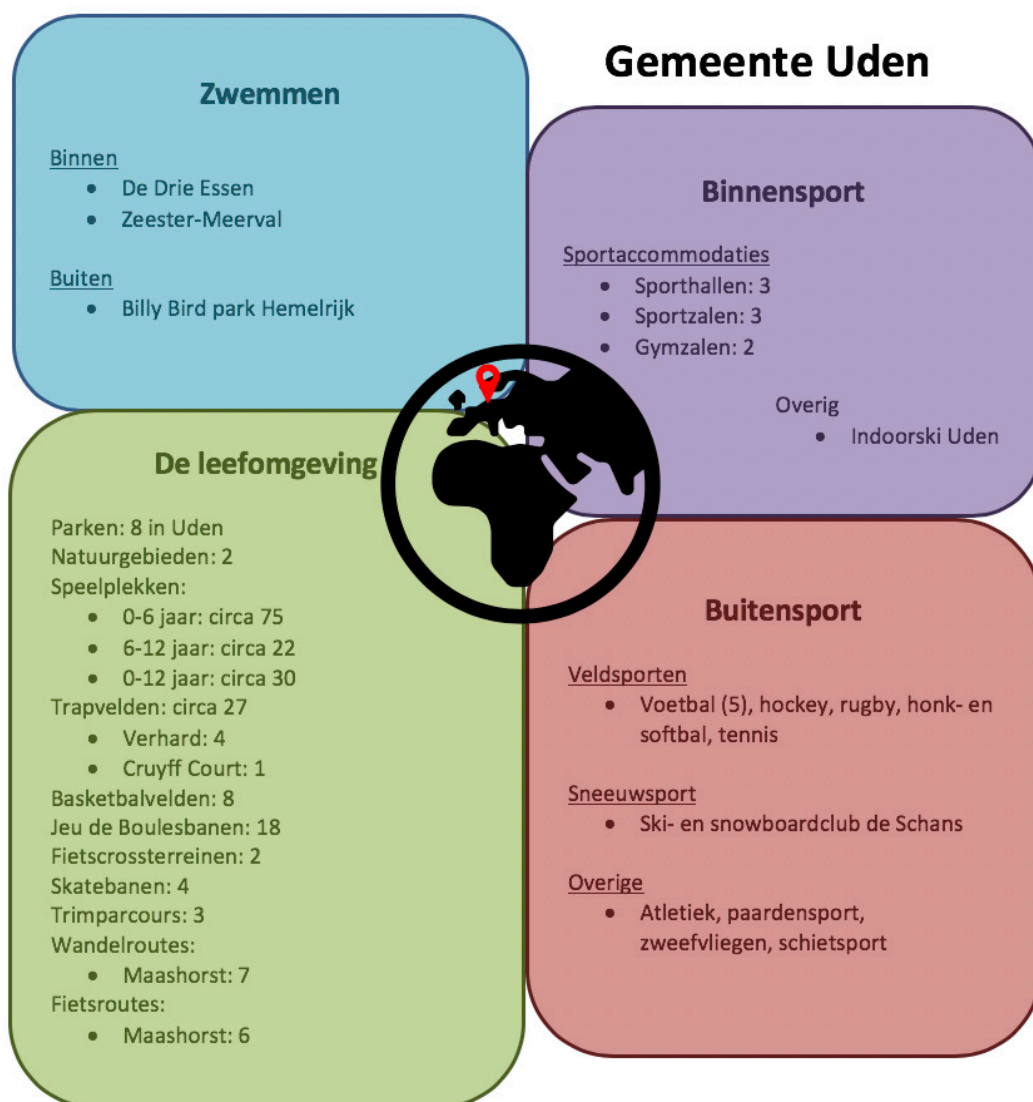
binnenbanen 50 buitenbanen. Bijzonder is de aanwezigheid van de zweefvliegvereniging en een handboogvereniging (met eigen accommodatie) die al jaren in de Nederlandse top meedraait. Opmerkelijk is ook de aanwezigheid van drie accommodaties voor skiën en langlaufen.

Openbare ruimte

De gemeente Uden kenmerkt zich als een groene gemeente. Tal van parken, trapveldjes en speelplekken nodigen inwoners van jong tot oud uit om te sporten en bewegen. Dat geldt voor de bebouwde omgeving, maar vooral ook voor het buitengebied. De gemeente is namelijk gelegen aan de rand van het grootste aaneengesloten natuurgebied van de provincie, de Maashorst.

Uniek in diversiteit sportaanbod

Wanneer we het totale aanbod aan sportlocaties bezien, zowel publiek als privaat, dan heeft Uden een zeer divers aanbod, dat voor een gemeente van deze omvang uniek is in Nederland. Dit wordt ook gewaardeerd door de inwoners, zo blijkt uit de burgerpeiling (februari 2018). De overgrote meerderheid van de inwoners van 18 jaar en ouder gaf daarbij aan de buurt aantrekkelijk te vinden om naar buiten te gaan (92%). Eveneens gaf een ruime meerderheid van de respondenten te kennen tevreden of zeer tevreden te zijn over het aanbod van sportvoorzieningen (82%).

Figuur 1 Mogelijkheden voor sporten en bewegen in de gemeente Uden

Hoofdstuk 2

2.2.2. Tarieven

Binnensport

De gemeente is de partij die in bijna alle gevallen de binnensportaccommodatie verhuurt aan gebruikers. Welk tarief zij betalen is afhankelijk van het soort gebruiker. Er wordt bijvoorbeeld voor sportverenigingen een onderscheid gemaakt tussen een jeugdtarief van €9,20 per zaaldeel per uur en een volwassenentarief van €13,80 per zaaldeel per uur. Met dit onderscheid wil de gemeente het laagdrempelig maken voor de jeugd om te sporten.

Buitensport

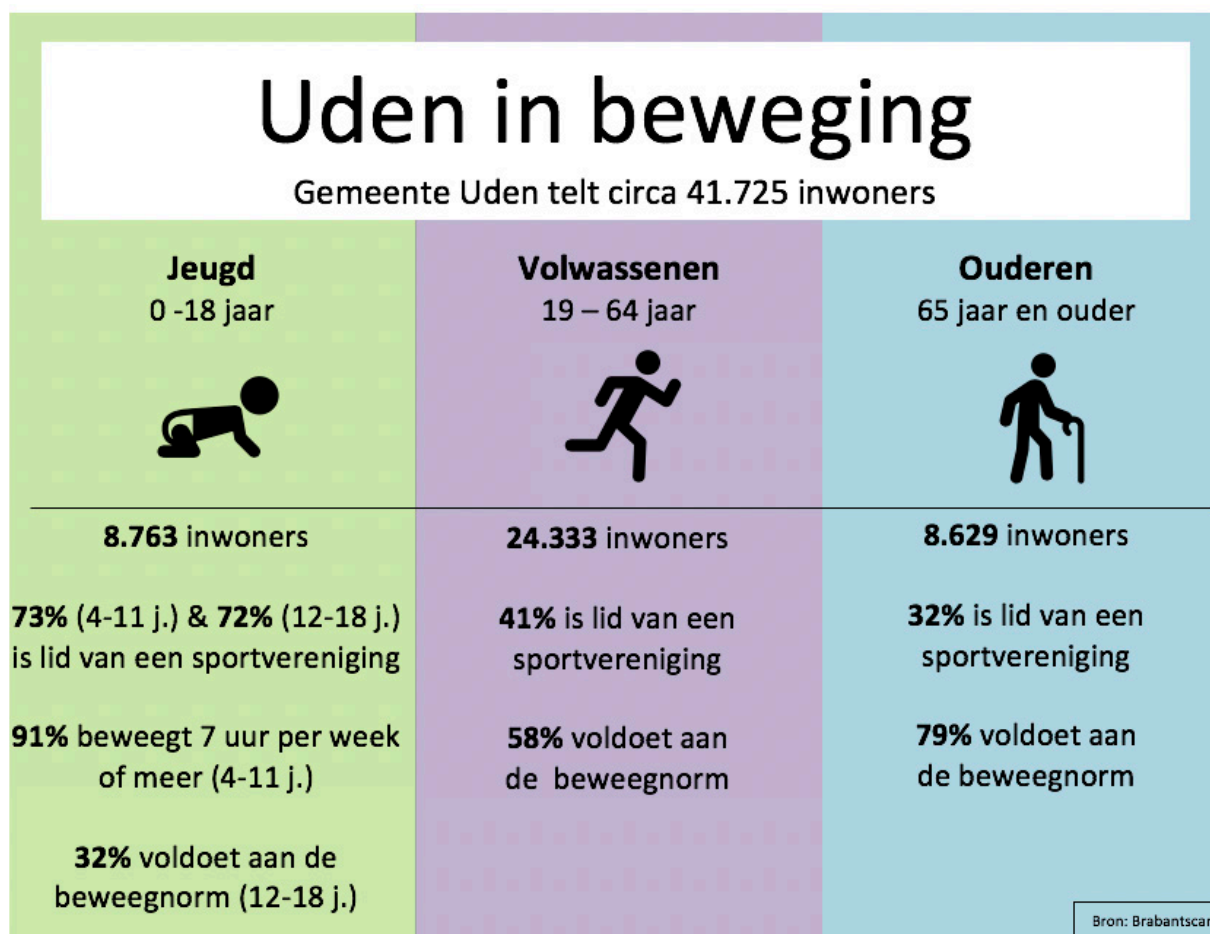
In het subsidie- en tarievenbeleid is onderscheid gemaakt tussen twee categorieën voor de diverse buitensportverenigingen. Iedere categorie heeft haar eigen voorwaarden (tabel 1).

Wat	Sport	Vereniging(en)	Beschrijving
Groep 1 basisstructuur	Voetbal	RKSV Udi '19 FC Uden FC De Rakt RKSV Volkel RKSV Odiliapeel	Gemeente verantwoordelijk voor vervanging en onderhoud sport gerelateerde voorzieningen (velden, banen, kleedkamers en opslag). 8% van kostendeekkende tarief wordt betaald door vereniging (en 92% door de gemeente). Vergoeding voor vrijwilligersinzet onderhoud accommodatie.
	Honk-en softbal	HSC Red Sox	
	Hockey	HC Uden	
	Fietscross	FCV Volkel	
	Rugby	RC Octopus	
Groep 2 zelfstandig (huurkorting)	Tennis	TC Park Hoeven LTC Uden Tennis Volkel	Vereniging verantwoordelijk voor vervanging en onderhoud sportaccommodatie (alle onderdelen). Gemeentelijke huurkorting voor zelfstandige verenigingen die daardoor 6% van kostendeekkende tarief betalen (op huur grond/opstal).

Tabel 1 Verenigingen in de basisstructuur en zelfstandige verenigingen

2.2.3 Sportstimulering

De vele sport- en beweegaanbieders stimuleren met hun activiteiten inwoners om fysiek actief te zijn. Tevens is er gemeentelijke inzet op specifieke sportstimuleringsprogramma's zoals Sjors Sportief en de inzet van buurtsportcoaches voor het bewegingsonderwijs op scholen (figuur 3). Met deze stimuleringsmaatregelen is er de afgelopen jaren ingezet op het bevorderen van de sport- en beweegdeelname van inwoners. In dat opzicht is het interessant om een beeld te krijgen van de huidige mate van fysieke activiteit onder inwoners, zoals getoond in figuur 2.

Figuur 2 Sport- en beweegdeelname inwoners gemeente Uden

Ten aanzien van de vorm waarin zij sporten en bewegen zien we het volgende²:

	Uden	Landerd	Landelijk
Sportbondleden in 2017 (alle leeftijden) ³	30%	34%	25%
Huishoudens waarin wordt gefitnest (2015) ⁴	27,1%	22,4%	26%
Huishoudens waarin aan wielrennen en/of mountainbiken wordt gedaan (2015)	4,3%	5,6%	4%
Huishoudens waarin aan hardlopen wordt gedaan (2015)	7,8%	8,2%	8%

Tabel 2 Vormen sport en bewegen gemeente Uden in vergelijking met Landerd en landelijk

² Bron: Sport op de kaart van Volksgezondheidszorg.info

³ Ten opzichte van het landelijk percentage zijn er zowel in de gemeente Uden als Landerd meer inwoners lid van een sportbond. Dat dit hoger ligt laat zich verklaren door de traditie van verenigingscultuur die in gemeenten met kleine kernen sterker is dan in de (grote) steden.

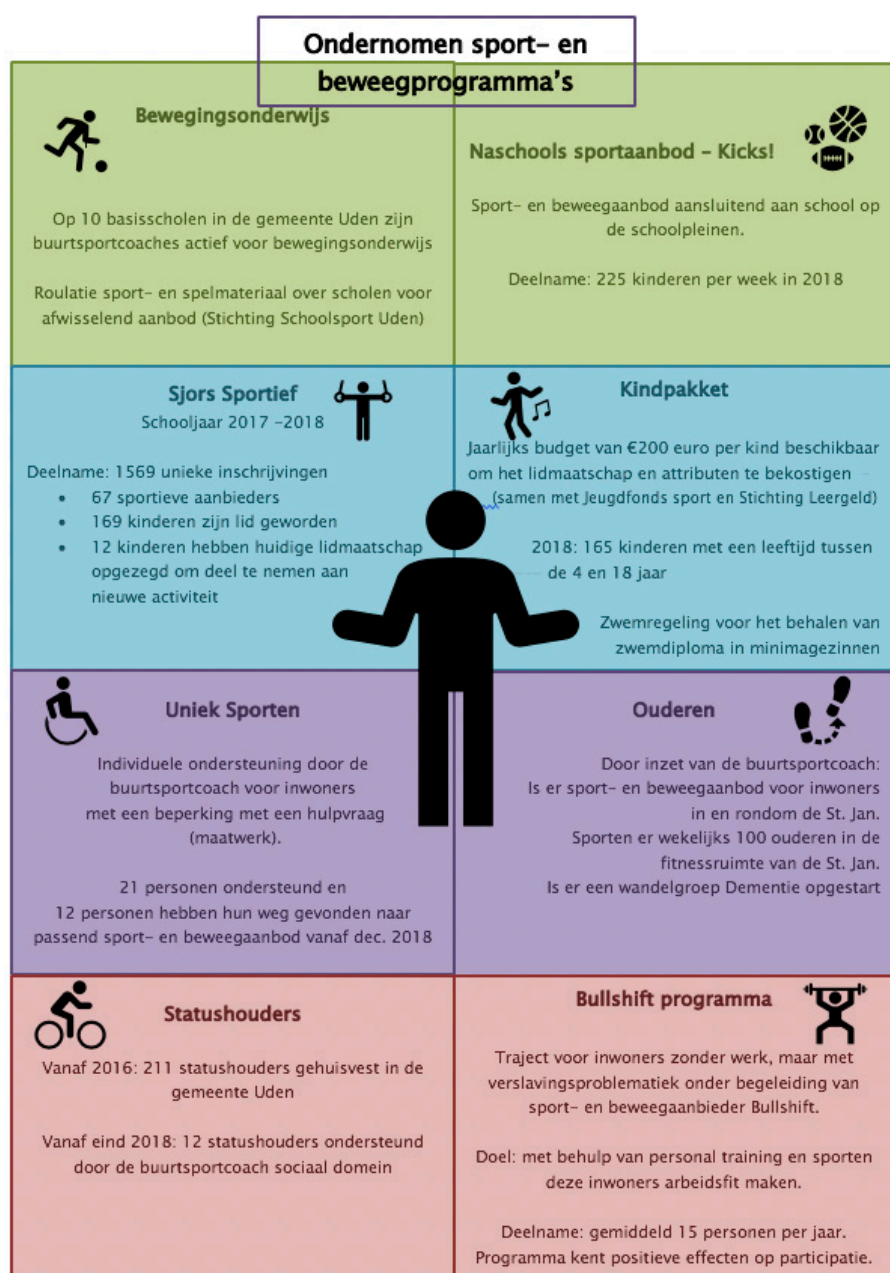
⁴ Het percentage huishouders waarin wordt gefitnest ligt in de gemeente Landerd laag ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Dit is geen vreemd beeld en laat zich verklaren doordat in de gemeente minder fitnesscentra aanwezig zijn. Dit is eveneens in lijn met wat bij soortgelijke gemeenten in Nederland zichtbaar is.

Hoofdstuk 2

Uit de cijfers over sport- en beweeggedrag blijkt dat de inwoners in deze gemeente op veel indicatoren niet afwijken van het landelijk beeld. In vergelijking met de gemeente Landerd liggen de percentages eveneens dicht bij elkaar. Belangrijk is om te realiseren dat de

sportdeelname nadrukkelijk samenhangt met de samenstelling van de bevolking. Jongeren sporten meer dan ouderen en hoger opgeleiden sporten meer dan lager opgeleiden. Onder autochtone inwoners is de sportdeelname hoger dan onder inwoners met een niet-westerse achtergrond. Kortom, een hoge of lagere sportdeelname is niet per definitie het gevolg van lokaal sportbeleid.

De activiteiten en programma's op het gebied van sport en bewegen sluiten aan bij een grotere ambitie van de gemeente om inwoners te stimuleren tot een gezonde leefstijl. Het heeft dan ook relaties met programma's zoals Jongeren op Gezond Gewicht (JOGG) en positieve gezondheid.

Figuur 3 Sportstimuleringsprogramma's gemeente Uden (hoofdpijnen)

Hoofdstuk 2

2.2.4 Bestedingen in vergelijking met Nederland

De gemeente Uden besteedt aan sport gemiddeld structureel € 2,4 miljoen. Het bedrag dat de gemeente uitgeeft aan sport per inwoner is daarmee vergelijkbaar met het landelijk gemiddelde⁵. Kenmerkend in heel Nederland is dat een groot deel van de gemeentelijke sportmiddelen wordt besteed aan accommodaties. De gemeente Uden is daarin geen uitzondering (zie financiële kader).

Omdat het grootste deel van de gemeentelijke middelen betrekking heeft op accommodaties en, min of meer vaste, subsidies is het vrij besteedbare budget betrekkelijk klein. Het geeft tegelijkertijd het belang aan om vraag en aanbod goed af te stemmen bij publiek gefinancierde accommodaties.

2.3 Trends en ontwikkelingen

De sportparticipatie in Nederland is stabiel tot licht stijgend, echter de manier waarop er wordt gesport, vertoont steeds meer diversiteit en flexibiliteit. Dat is ingegeven doordat de sportconsument van nu en morgen een andere behoefte heeft dan pakweg 30 tot 40 jaar terug. In de jaren zeventig en tachtig werden inwoners vrijwel automatisch lid van een vereniging en deden zij veel vrijwilligerswerk. Door de week waren er één of twee vaste trainingsmomenten en in het weekend waren de wedstrijden. Die situatie is veranderd. Het aantal georganiseerde sporters (bij verenigingen) is de afgelopen jaren gestabiliseerd en zal naar verwachting in de toekomst dalen. Grofweg sport nu de helft van de Nederlandse sporters in verenigingsverband en de andere helft ongebonden, bij een sportschool of op een andere manier zoals hardlopen of wielrennen in de openbare ruimte. De grootste groei vindt bij de ongebonden sport plaats, waardoor de sportvereniging dus marktaandeel verliest. Ondanks dat het verenigingslidmaatschap procentueel hoger ligt in de gemeente Uden dan het landelijk gemiddelde is deze trend ook hier waarneembaar. Deze ontwikkeling heeft verschillende oorzaken, waarvan de belangrijkste:

- Nederland vergrijst. In de gemeente Uden stijgt het aantal ouderen de komende jaren eveneens sterk en wordt het aantal jongeren kleiner. Het is echter vooral laatstgenoemde groep die sport via een vereniging. Naarmate de leeftijd stijgt neemt dat aandeel af;
- Consumptieve bestedingen (o.a. mobiele telefoon, kleding en festivals) hebben aan belang gewonnen en jongeren moeten daar vaak zelf voor betalen. Tijd die voorheen onder meer voor sport bestemd was wordt vrijgemaakt voor een bijbaan;
- Mensen hebben steeds meer behoefte aan vormen van vrijetijdsbesteding die flexibel en inpasbaar zijn met hun eigen dagindeling (24 uren economie);
- Mensen binden zich niet meer vanzelfsprekend aan collectieve waarden of het verenigingsleven. Veel verenigingen hebben al jaren moeite vrijwilligers te vinden voor functies die veel tijd vragen;
- Een deel van de consumenten ziet sport als middel voor een gezond en/of mooi lichaam en wil daar rechtstreeks aan werken in een sportschool of fitness op een andere locatie.

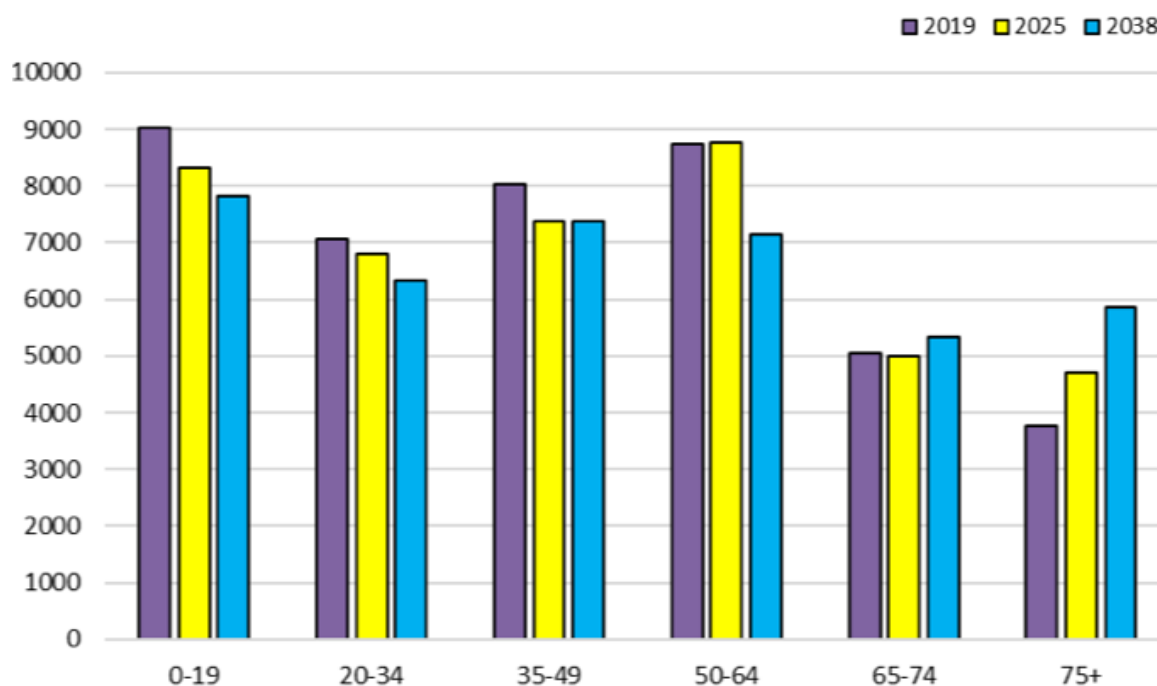
NOC*NSF en de sportbonden zijn zich bewust van deze ontwikkelingen en stimuleren verenigingen om zich aan te passen aan veranderende omstandigheden.

⁵ Het landelijk gemiddelde lag in 2018 op €62,- per inwoner (Bron: CBS Statline).

Bevolkingsontwikkelingen

Volgens de bevolkingsprognose van de gemeente Uden, zal het aantal inwoners in de toekomst stabiliseren tot licht dalen. Op 1 januari 2019 telt de gemeente Uden 41.770 inwoners. In 2025 zijn dat er naar verwachting 40.971 en in 2038 39.878 (figuur 4)⁶. De bevolkingssamenstelling zal wel sterker veranderen en dat heeft gevolgen voor de sportdeelname, met name in verenigingsverband. Inwoners in de leeftijdscategorie van 5-19 jaar zijn een belangrijke doelgroep voor veel sportverenigingen. Deze groep is in 2025 al 10%⁷ in omvang afgenomen en in 2038 is het aantal kinderen en jongeren 15% lager dan in 2019.

De 'ontgroening' én de trend dat mensen minder in verenigingsverband sporten en meer op andere wijze betekent een reële mogelijkheid dat verenigingen te maken krijgen met een afname van leden. Een afname van 10% of meer (gemiddeld) is daarbij een voorzichtig positieve inschatting. Betekenisvol is dat nu al de helft van de verenigingen in de enquête aangeeft niet genoeg leden te hebben en dit als knelpunt te ervaren.

Figuur 4 Bevolkingsprognose gemeente Uden⁸

⁶ Dit is exclusief inwoneraantallen en prognoses van de gemeente Landerd

⁷ Ontwikkeling aantal 5-19 jarigen in de totale gemeente Uden tussen 2019-2025 is -10%. In Odiliapeel is dat 7% en in Volkel -11%.

⁸ Bron: leeftijdsopbouw Uden naar gebied prognose 2016.

Hoofdstuk 2

2.4 SWOT-analyse

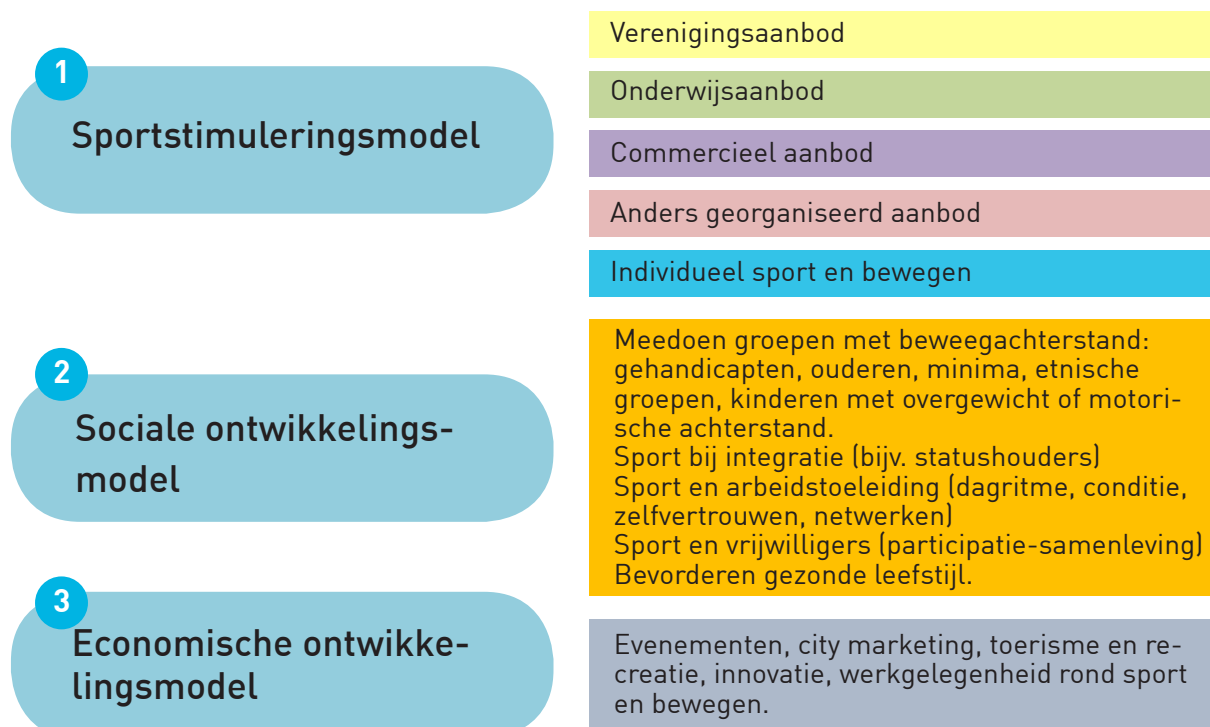
Als we de huidige situatie in de gemeente Uden, gecombineerd met de trends en ontwikkelingen, samenvatten en vertalen naar een SWOT-analyse dan geeft dat het volgende beeld.

extern	Kans • Samenwerking/leren van elkaar (verenigingen) en ondersteuning/good practices landelijk • Verdere uitbouw samenspel tussen sport en sociaal domein (preventie) • Medegebruik (commercieel en non-profit) van sportaccommodaties	Bedreiging • Vitaliteit verenigingen, onder andere binden en boeien van (jeugd)leden
intern	Sterk • Diversiteit accommodaties: kwaliteit en kwantiteit aanbod • Geharmoniseerd tarieven- en subsidiestelsel buitensport • Actief sportstimuleringsbeleid en samenwerking sport, welzijn, onderwijs en gezondheid.	Zwak • Monitoring, effecten beleid • Nog geen uitspraak gedaan over wel of geen gemeentelijke bijdrage voor Zeester-Meerval en De Keien • Houdbaarheid basisstructuur op langere termijn • Weinig financiële speelruimte (op korte termijn)

Tabel 3 SWOT-analyse sport- en beweegbeleid gemeente Uden

2.5 Hoofdrichtingen lokaal sport- en beweegbeleid

De vereniging Sport en Gemeenten (VSG) maakt onderscheid tussen verschillende modellen voor lokaal sportbeleid. Beknopt samengevat zijn dit de volgende:

Figuur 5 Modellen voor lokaal sportbeleid

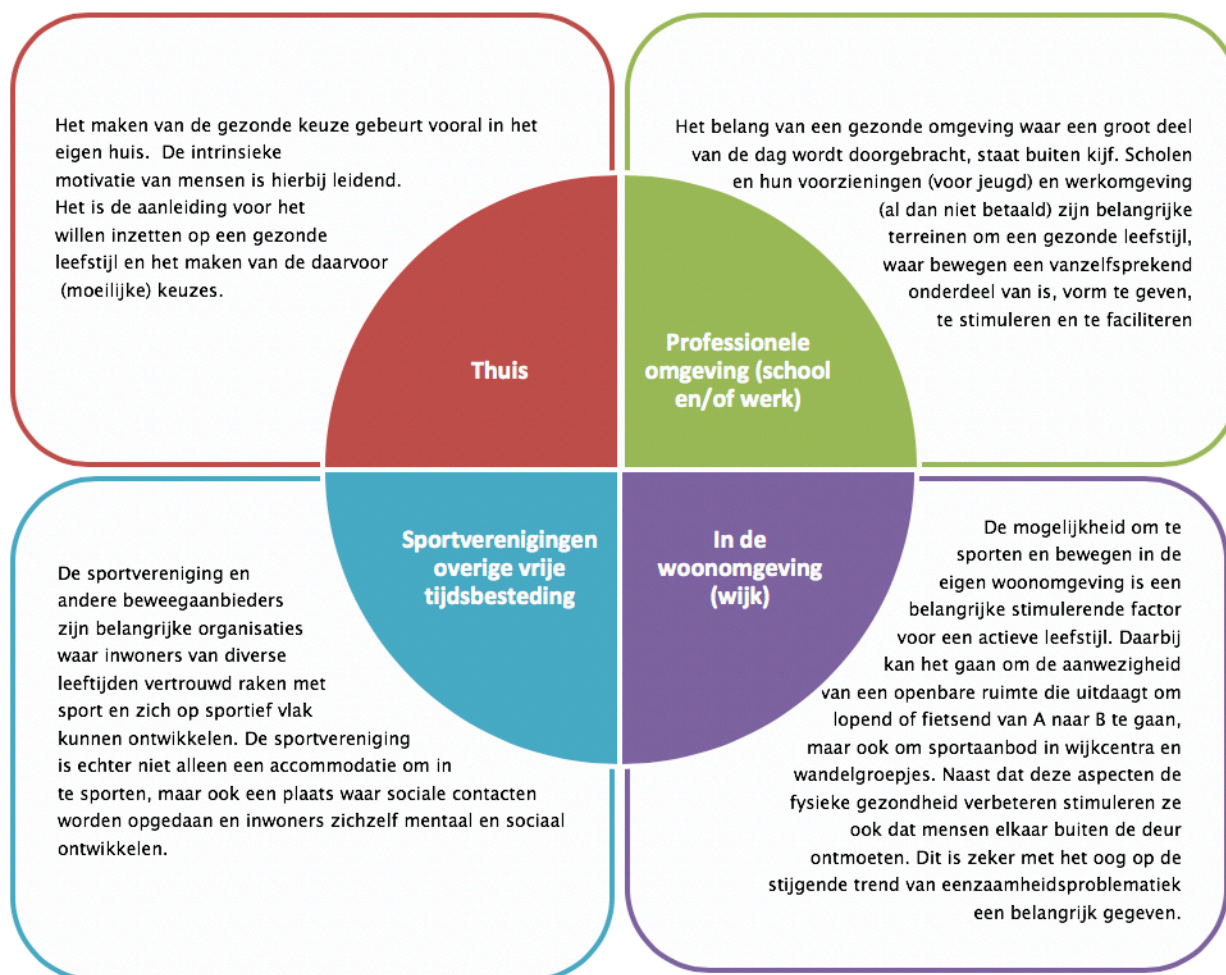
Hoofdstuk 2

De gemeente Uden heeft op dit moment een combinatie van model 1 en 2. Op grond van de kansen uit de SWOT-analyse, zijn we van mening dat het best passend is om aan beide modellen de komende jaren vast te houden en deze verder uit te bouwen en te optimaliseren. Het economische model achten we minder relevant voor de gemeente Uden. De combinatie van sport met city marketing/profilering is namelijk bij uitstek herkenbaar in de vier grote steden en een niveau lager bij gemeenten uit de top-30. In tegenstelling tot de vorige visie laten we dit streven daarom nu los.

Met dit lokaal sport- en beweegbeleid dragen we bij aan de ambitie van een gezond Uden. We zetten sport en bewegen in om een gezonde leefstijl onder inwoners te stimuleren. Daarbij wordt de focus gelegd op drie centrale uitgangspunten die overal in doorklinken:

1. Van stenen naar activiteiten: een gedegen sportinfrastructuur stelt in staat om te sporten en bewegen. Met gerichte activiteiten op deze locaties wordt een gezonde leefstijl gestimuleerd.
2. Gezondheid: sport en bewegen maakt en houdt vitaal. Op iedere leeftijd is beweging een essentieel onderdeel van een gezonde leefstijl.
3. Meedoen: niemand op de reservebank. We streven naar een inclusieve samenleving, waarin er ruimte is voor iedereen om mee te doen.

Ieder van deze focuspunten heeft weer haar eigen aandachtsgebieden en voorstellen die erop gericht zijn om de kracht van sport en bewegen te vergroten. Om het overzicht te bewaren zijn voor ieder voorstel één of meerdere gekleurde bolletjes weergegeven. Ieder bolletje staat voor een persoonlijke leefomgeving waarin de sport en beweegdeelname wordt gestimuleerd. Weten dat bewegen gezond is (hoofd) en beter in het eigen vel zitten (hart) zijn namelijk belangrijk, maar het is essentieel om ook de omgeving van mensen aan te passen willen we gedragsveranderingen realiseren (model 1).

Accommodaties

3.1 Inleiding

Om voldoende te kunnen sporten en bewegen is het noodzakelijk dat er geschikte voorzieningen zijn. Denk daarbij aan zwembaden, sportvelden, gymzalen, sporthallen, maar ook de openbare ruimte die gelegenheid geeft en aanzet tot bewegen, zoals het buitengebied en parken. Van belang is dat we een woonomgeving creëren die uitnodigt tot bewegen, gezonde keuzes en ontmoeting.

Ambitie

We streven naar een sportkapitaal dat functioneel, van kwaliteit en duurzaam is. Op deze manier dagen we inwoners uit tot bewegen, gezonde keuzes en ontmoeting. Naast de sportaccommodaties hebben we oog voor de openbare ruimte.

3.2 Gemeentelijke rol en verantwoordelijkheid

De gemeente investeert aanzienlijke bedragen in sportaccommodaties. Daarnaast is sport een onderwerp waar de gemeente veel vragen over krijgt van verenigingen en inwoners om plannen te financieren dan wel te realiseren. Het betekent dat er keuzes moeten worden gemaakt in wat wel en niet wordt gedaan. Bij het maken van deze keuzes zijn twee zaken van belang:

- Vanuit de financiële huishouding van de gemeente heeft het College van B&W aangegeven dat de huidige uitgaven voor sport het uitgangspunt zijn voor het nieuwe beleid
- Veel van de gemeentelijke middelen worden ingezet ten behoeve van de buitensport. Daarbij zijn er enerzijds verenigingen die relatief veel steun van de gemeente ontvangen. Anderzijds zijn er verenigingen die zelfstandig de accommodatie exploiteren. Dit laatste is in veel gevallen gerechtvaardigd omdat zij over voldoende draagkracht beschikken om dit eigenhandig te doen. In enkele gevallen zijn er financiële spanningen en staat de toekomstbestendigheid onder druk.

Dat geconstateerd hebbende is het streven om een meer evenwichtig beleid te realiseren binnen de bestaande budgetten.

3.2.1 Breedtesport of topsport?

De afgelopen jaren is in het gemeentelijk beleid breedtesport het uitgangspunt geweest. Dit betekent dat we ons primair hebben gericht op de recreatieve en competitieve sportbeoefening, zowel in georganiseerd als ongebonden verband en inclusief het preventief bewegen vanuit het perspectief van de zorgsector. Met dit nieuwe beleid behouden we de focus op de breedtesport. We beseffen ons dat hoge sportieve prestaties, waaronder topsport, inspireren en kunnen bijdragen aan de populariteit van de betreffende tak(ken) van sport. Met de nabijheid van Eindhoven, 's-Hertogenbosch en Nijmegen zijn we echter van mening dat er op relatief korte afstand locaties zijn waar inwoners die op dat niveau sporten een passende accommodatie en vereniging vinden.

3.2.2 Bondsnormen zijn richtinggevend, nut en noodzaak is leidend

Voor veel buitensporten zijn er door bonden en/of NOC*NSF normen of richtlijnen ontwikkeld over de kwantiteit van de accommodaties (aantal velden en kleedkamers etc.). Als gemeente hebben we in het subsidie- en tarievenbeleid vastgelegd deze normen als richtinggevend te hanteren. Voor de binnen- en zwemsport geldt dat er geen algemeen gehanteerde normen voor de kwantiteit (planningsnormen) zijn, enkel op kwalitatief niveau. Dit komt onder meer door het multifunctionele gebruik van deze accommodaties.

Hoofdstuk 3

Aansluitend hierop is het gebruik van de gemeentelijke buiten- en binnensportaccommodaties geanalyseerd op gebruik en bezetting (bijlage 3). Bij de voetbalaccommodaties is sprake van enige overcapaciteit (4,5 natuurgrasvelden). Bij de binnensportaccommodaties is het gebruik in de drukste periode van het jaar (december-februari) redelijk tot goed, maar buiten die periode is de bezetting lager. Van de jaarlijkse sportuitgaven wordt het merendeel benut voor de sportaccommodaties. Daarom streven we naar een goede aansluiting tussen vraag (behoefte) en aanbod in accommodaties en voorkomen zoveel mogelijk overcapaciteit. Overcapaciteit kost veel en levert weinig op in maatschappelijk gebruik. De gemeente doet er dus wijs aan om in dat verband ook rekening te houden met de trend van een teruglopende behoefte bij de georganiseerde sport. De verwachting is dat dit door individualisering, vergrijzing en ontgroening in de toekomst verder zal afnemen⁹. Deze ontwikkeling is nu al zichtbaar en moet daarom meegenomen worden bij overwegingen over renovatie of nieuwbouw van sportaccommodaties.

Wat gaan we doen?

Voorstel 1: De gemeente Uden richt zich op breedtesport ●

Uitgangspunt blijft een focus op de breedtesport. We voorzien in gedegen sportaccommodaties die voldoen aan de basiskwaliteit passend bij de sport en het gebruik. Dat wil onder meer zeggen dat ze functioneel en veilig zijn. Daarnaast is duurzaamheid een aandachtspunt bij zowel het gebruik als de renovatie en/of nieuwbouw van (onderdelen van) sportaccommodaties. We staan ervoor open om samen met sportverenigingen te kijken naar duurzaamheidsinitiatieven en te onderzoeken wat lokaal de mogelijkheden zijn. Dit in lijn met de gemeentelijke duurzaamheidsagenda (2015-2020). We faciliteren niet in het ondersteunen van topsport.

Voorstel 2: De gemeente voorziet in wat noodzakelijk is ●

We zetten in op het faciliteren in nut en noodzaak. Daarbij speelt naast een eventuele bondsnorm onder andere mee hoe de velden benut worden (belang kwaliteit hoofdvelden etc.). Tevens spelen de omvang van de behoefte, de financieel vrije ruimte en in hoeverre alternatieven mogelijk zijn mee in de afwegingen. Omdat we de middelen efficiënter willen inzetten wordt daarnaast bij verenigingen met overcapaciteit de afweging gemaakt om niet meer te voorzien in (groot) onderhoud en renovatie. Per situatie dient onderzocht te worden hoe met de overcapaciteit wordt omgegaan. Denkbaar is dat de vereniging deze ruimte blijft benutten tegen bepaalde voorwaarden of dat de plekken multifunctioneel worden ingezet.

⁹ Bron: SCP, Sport toekomstverkenning

Hoofdstuk 3

3.3. Tarieven

3.3.1. Buitensport

Het huidige subsidie- en tarievenstelsel voor de buitensport is ontwikkeld in de jaren 2009-2012 (tabel 1). In Uden is ervoor gekozen om de verenigingen in groep 1 8% van de kostprijs door te rekenen. Er zijn nauwelijks gemeenten met een vergelijkbaar stelsel als Uden. Daarom is een directe vergelijking niet mogelijk tussen de buitensporttarieven in Uden en elders. Een vergelijking op basis van een landelijke benchmark van de tarieven is wel mogelijk. In tabel 4 zijn de uitkomsten weergegeven in de kolom 'gemiddelde huur NL benchmark per veld'. Wanneer deze tarieven in Uden zouden gelden, dan zouden de huurinkomsten afgerond € 209.000 bedragen. Dus meer dan het dubbele van nu en een dekkingspercentage van 17% in plaats van 8%. Ten opzichte van het landelijk gemiddelde behoort Uden dus tot de categorie gemeenten met een lager tarief.

	aantal in Uden	normkosten 2019 gemeente Uden	huur-inkomsten 2019 Uden buitensport	gemiddelde huur NL benchmark per veld ¹⁰	huur NL-benchmark o.b.v. situatie Uden
kunstgrasvoetbalvelden	5	€ 267.000		€ 8.905	€ 44.525
natuurgras voetbalvelden ¹¹	21,3	€ 416.000		€ 3.374	€ 71.887
aantal hockey watervelden	3	€ 144.000		€ 15.441	€ 46.324
aantal hockey zandvelden	1,25	€ 33.000		€ 7.118	€ 8.897
aantal kleedkamers	59	€ 152.000		€ 629	€ 37.082
parkinrichting/paden/groen		€ 129.000			
directe gemeentelijke overhead t.b.v. buitensport		€ 93.000			
Totaal		€ 1.234.000	€ 99.000		€ 208.716
huur als % van normkosten			8,0%		17%

Tabel 4 Normkosten buitensport in Uden, werkelijke huurbaten in Uden en huur bij toepassing van gemiddelde huur toegepast in Nederland

Naast de huur die de gemeente ontvangt verstrekt de gemeente onderhoudsvergoedingen. Dit zijn vergoedingen voor onderhoudswerkzaamheden die verenigingen uitvoeren aan onderdelen van de accommodaties die in gemeentelijk bezit zijn. In 2018 ging het om een bedrag van € 60.325,-. Dat gemeenten een onderhoudsvergoeding verstrekken is niet ongebruikelijk. Wel is het zo dat een deel van de onderhoudswerkzaamheden die de gemeente Uden bij de verenigingen heeft neergelegd ook kunnen worden beschouwd als normaal huurdersonderhoud, zoals schoonhouden van het complex.

3.3.2. Binnensport

Bij de binnensport hanteert de gemeente een verenigingstarief per uur. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen volwassenen en jeugd. Om de jeugdsport te stimuleren is enkele jaren geleden de keus gemaakt om een lager tarief voor deze doelgroep te hanteren. Uit de vergelijking in tabel 5 blijkt dat wanneer naar het gemiddelde wordt gekeken de tarieven in Uden iets lager liggen dan gemiddeld in Nederland.

¹⁰ Bron: Drijver en Partners/VSG kennisdag sportaccommodaties 7 februari 2019.

¹¹ Inclusief rugbyveld en veld voor honk- en softbal

Hoofdstuk 3

		sporthal	sportzaal	gymzaal
Bernheze		€ 36,79	€ 23,53	€ 12,26
st Anthonis		€ 42,99	€ 28,66	€ 14,33
Mill en St Hubert	tot 18 uur	€ 35,15	€ 23,45	€ 11,75
Mill en St Hubert	na 18 uur en weekend	€ 36,05	€ 24,00	€ 12,05
Meerijstad	volwassenen	€ 26,95	€ 18,15	€ 9,35
Meerijstad	jeugd	€ 9,80	€ 6,60	€ 3,40
Landerd		€ 33,85	€ 22,50	€ 11,35
Uden	volwassenen	€ 41,40	€ 27,60	€ 13,80
Uden	jeugd	€ 27,60	€ 18,40	€ 9,20
NL benchmark		€ 41,66		€ 12,38

Tabel 5 Verenigingstarieven binnensportaccommodaties in de gemeente Uden, regio en landelijk (gemiddeld). De tabel toont de tarieven die gehanteerd worden voor de lokale sportverenigingen in de gemeenten. Het komt geregeld voor dat gemeenten andere tarieven hanteren voor verenigingen van buiten de gemeente, particulieren en of voor evenementen. In de gemeente Landerd en Uden wordt dit ook gehanteerd, zie bijlage 1.

Een veel gehoorde opmerking van de binnensportverenigingen is dat zij de mogelijkheid missen om het clubgevoel te versterken. Anders dan in de buitensport beschikken zij namelijk niet over een eigen accommodatie die ze naar eigen voorkeur kunnen benutten. We gaan als gemeente niet voor iedere binnensportvereniging een eigen accommodatie realiseren, tenzij daarvoor zwaarwegende redenen zijn én onder strikte voorwaarden, zoals voor gymnastiekvereniging V&K het geval is. Wel zijn er in overleg met de vereniging mogelijk kansen om het clubgevoel te versterken.

3.3.2 Evenwichtigheid in plaats van gelijkheid

Als gemeente streven we naar een duurzame basiskwaliteit van onze sportaccommodaties. Daarbij hanteren we sinds 2012 een tarieven- en subsidiemodel dat voldoet aan de eisen van transparantie, gelijkheid, toepasbaarheid en toegankelijkheid. We kunnen stellen dat anno 2019 de basiskwaliteit in orde is en dat de hoogte van de tarieven zeker geen belemmering zijn voor de toegankelijkheid. Wat wel een punt om te heroverwegen is, is het gelijkheids-criterium. Er zijn tussen de diverse sporten namelijk verschillen in de daarmee gepaard gaande kosten (lidmaatschap, attributen, accommodatie) en de mate van ondersteuning die nodig is. Een aantal van de verenigingen wordt door de gemeente financieel ondersteund. Atletiekvereniging De Keien (circa 600 leden) en de zwemvereniging Zeester-Meerval (circa 550 leden) zijn voorbeelden van verenigingen die echter beide beschikken over een eigen accommodatie, maar die niet zijn opgenomen in het subsidie- en tarievenstelsel voor de buitensport. Daar waren bij de ontwikkeling van het stelsel redenen voor, maar het creëert wel een mate van onevenwichtigheid. Zeker omdat het voor de verenigingen financieel lastig wordt om deze accommodaties op de lange termijn zelfstandig in stand te houden. Dat zij nog in deze vorm bestaan is voor een groot deel te danken aan de meer dan gemiddelde inzet van hun leden bij onderhoud en beheer van de accommodatie. Vanuit de gewenste participatiesamenleving is dit juist een dikke plus.

Het is raadzaam om bij toekomstige afwegingen over subsidies en tarieven gelijkheid niet te nemen als doel om na te streven. De verschillen tussen de verenigingen zijn daarvoor te groot. Welke verenigingen in welke mate ondersteund worden vraagt juist om een evenwichtige afweging, waarbij gekeken wordt naar onder meer de behoefte onder inwoners en de draagkracht van de vereniging.

Hoofdstuk 3

Wat gaan we doen?

Voorstel 3: Herijking tarievenstelsel binnen- en buitensport na herindeling ●

De bestaande subsidies en tarieven voor de binnen- en buitensport handhaven we de komende jaren. Het heeft de voorkeur om na de beoogde herindeling met Landerd pas de stelsels aan te passen. Vanuit de wet Ahri is een harmonisatie van de subsidies en tarieven dan namelijk vereist. Wanneer we nu de tarieven heroverwegen en mogelijk aanpassen dan zorgt dat voor veel onrust bij verenigingen terwijl een eventueel aangepaste situatie maar van korte duur is. Wel schetsen we enkele denklijnen en uitgangspunten voor een nieuw stelsel:

Binnensport

Op het eerste gezicht lijkt een harmonisatie voor de binnensport niet de grootste opgave. Beheersmatig heeft het hanteren van één binnensporttarief de voorkeur, omdat het hanteren van twee tarieven meer (administratieve) tijd vergt. Daarnaast kent de gemeente Landerd op dit moment één tarief, dat ook nog eens bijna het gemiddelde is van de tarieven in Uden. Bij de keus voor één tarief moet er echter wel gelet worden op eventuele gevolgen voor verenigingen. Als het nieuwe tarief bijvoorbeeld hoger is dan het huidige jeugdtarief dan zal dit leiden tot meer kosten bij verenigingen met veel jeugd, hetgeen kan resulteren in contributieverhogingen of in de keus om minder activiteiten aan te bieden. Om die reden is het uitgangspunt dat de harmonisering niet leidt tot dusdanige drempels voor de gebruikers dat dit negatief doorwerkt op de sportdeelname.

Buitensport

- Een goede aansluiting tussen vraag en aanbod is van belang en structurele overcapaciteit dient zoveel mogelijk voorkomen te worden;
- Uitgegaan dient te worden van evenwichtigheid in plaats van gelijkheid;
- Bij de aanleg en inrichting van de sportaccommodaties dient uit te worden gegaan van een basiskwaliteitsniveau gebaseerd op objectieve en gedegen normen. Een vereniging die meer wil dan de basiskwaliteit dient de meerkosten zelf te betalen;
- De rolverdeling tussen gemeente en verenigingen dient heroverwogen te worden. Wanneer gebruikers meer verantwoordelijkheid nemen voor de accommodaties die zij gebruiken dan werkt dat direct door in het beperken van de gemeentelijke kosten.

Voorstel 4: Mogelijkheden onderzoeken voor versterken van het clubgevoel bij de binnensport ●

We gaan met de binnensportverenigingen in gesprek over wat er mogelijk is om op de locaties waar zij spelen het clubgevoel te versterken. Een denkbaar voorbeeld is dat zij het beheer van de kantine in de binnensportaccommodaties op zich nemen tijdens hun speelavonden. We stimuleren verenigingen om met plannen te komen waarin wordt aangegeven op welke wijze zij invulling willen geven hieraan.

3.4 Zwemwater

Zwemmen behoort landelijk tot de top drie van de meest beoefende sporten. Het is een sportieve activiteit die van alle sporten het meest brede publiek bedient. Het kan namelijk van jong tot oud beoefend worden (babyzwemmen, peuterzwemmen, zwemles, schoolzwemmen, recreatief zwemmen, verenigingszwemmen, baantjes zwemmen, aquafit et cetera). Zwemmen is verder bijzonder

Hoofdstuk 3

geschikt voor inwoners met beperkingen, omdat de belasting op gewrichten in het water veel gunstiger is en het water een ontspannende werking heeft. We vinden voldoende binnenbadwater daarom een belangrijke collectieve voorziening voor onze inwoners. Dit is ook bekrachtigd in het zwemwaterbeleid (2014). Inwoners moeten de mogelijkheid hebben om binnen de gemeentegrenzen recreatief te zwemmen, het ABC te halen of een zwemsport te beoefenen. Daarnaast erkennen we dat een zwembad een belangrijke functie heeft als het gaat om ontmoeten en het versterken van de gezondheid van inwoners. Om die reden vinden we dan ook dat voor de zwemsport een kwalitatieve sportinfrastructuur moet zijn in de gemeente. Deze moet voor alle inwoners toegankelijk zijn en in het basisniveau voorzien. In de gemeente Uden zijn twee accommodaties voor overdekt zwemmen, namelijk de Drie Essen (drie bassins, in totaal 620 m² zwemwater) en het verenigingszwembad van Zeester-Meerval (één bassin, 180 m²).

Zwembad de Drie Essen wordt geëxploiteerd door een commerciële partij. Hiermee zijn in een concessieovereenkomst (tot en met 2025) afspraken gemaakt over de exploitatie. Onderdeel daarvan is het beschikbaar stellen van een vastgesteld aantal zwemuren aan de diverse zwemverenigingen in de gemeente (maatschappelijk pakket). Laatstgenoemde betalen hiervoor een maatschappelijk tarief. Het verschil met het commerciële tarief wordt bekostigd door de gemeente.

Zeester-Meerval is een grote vereniging met een ledental van 546 (2018), met zowel veel jeugd (236) als volwassenleden (310). Grotendeels zijn zij woonachtig in de gemeente Uden. Daarnaast zijn er veel vrijwilligers actief (87). De vereniging richt zich op wedstrijdzwemmen en waterpolo, maar heeft ook ander aanbod zoals zwemlessen en een grote trimgroep van met name oudere leden. Daarnaast faciliteert de vereniging ook de (minder-valide) waterbasketballers. De vereniging beschikt over een eigen (privaat) verenigingsbad dat gebouwd is in 1973. De vereniging heeft ten behoeve van dit bad structurele financiële ondersteuning nodig wil zij in de toekomst haar activiteiten kunnen blijven aanbieden. Vanaf 2010-2012, toen het subsidie- en tarievenbeleid werd ontwikkeld, worden er al gesprekken gevoerd tussen gemeente en Zeester-Meerval in het kader van een structurele financiële bijdrage. Tot op heden heeft dit nog niet geleid tot een oplossing¹².

Waarom als gemeente wel of niet bijdragen in extra zwemwater?

De situatie van Zeester-Meerval is uitgebreid uiteengezet in bijlage 4. Daaruit komt naar voren dat de behoefte aan overdekt zwemwater in de gemeente Uden beduidend groter is dan het landelijk gemiddelde én dat enkel de aanwezigheid van het Drie Essenbad niet hierin voorziet. We hebben in overleg met De Drie Essen en Zeester-Meerval gekeken of de activiteiten die plaatsvinden in het Zeesterbad zijn onder te brengen in de Drie Essen. Hieruit is naar voren gekomen dat dit voor veel van de verenigingsactiviteiten niet lukt. Zeester-Meerval verwacht daarom dat zij zonder het eigen zwembad in de huidige vorm sterk zal marginaliseren en die conclusie onderschrijven we. De verenigingsactiviteiten zoals het wedstrijdzwemmen en waterpolo zullen verdwijnen en de trimgroep zal kleiner worden.

Wat gaan we doen?

Voorstel 5: Binnen de middelen sport ruimte vrijmaken om financiële ondersteuning te bieden bij de instandhouding van het Zeesterbad ●

Het Zeesterbad is niet alleen van waarde voor verenigingsactiviteiten. Het draagt ook bij aan de maatschappij (gezondheid, participatie) en voorziet in de duidelijk grotere behoefte aan zwemwater onder de inwoners. Om die reden is het wenselijk om financiële ruimte te creëren om als gemeente, onder passende (juridische) voorwaarden, een bijdrage te leveren aan de instandhouding van het bad en de maatschappelijke- en verenigingsactiviteiten die daarin plaatsvinden. Daarbij is het wel wenselijk om de mogelijkheid te behouden na de herindeling het zwemwaterbeleid te

¹² In 2018 heeft de gemeenteraad wel €50.000 incidenteel beschikbaar gesteld om een lek in het bassin te verhelpen.

Hoofdstuk 3

kunnen herzien, evenals de gemaakte afspraken met Zeester-Meerval en de Drie Essen, zodat dit passend wordt bij de omvang en ambities van de nieuwe gemeente.

3.5 Medegebruik van (buiten)sportaccommodaties

Landelijk is er een trend om sportaccommodaties (met name bij de buitensport) breder en intensiever te benutten. In 2018 is het Nationaal Sportakkoord ondertekend door een groot aantal partijen, waaronder de ministeries van VWS en OCW, NOC*NSF en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten. Het doel van dit akkoord is de kracht van sport nog beter te benutten. Dit door focus te leggen op: inclusief sporten en bewegen, het van jongs af aan vaardig zijn in bewegen, een duurzame sportinfrastructuur met vitale aanbieders en de positieve sportcultuur. Het college van B&W heeft zich in het voorjaar van 2019 gecommitteerd om aansluitend op het landelijke akkoord tot een lokaal sportakkoord te komen. Eén van de afspraken in het akkoord is dat partijen zich de komende jaren inzetten om een breder en intensiever gebruik van sportaccommodaties te realiseren.

Recentelijk zijn er in de gemeente Uden een tweetal initiatieven geweest waarbij een organisatie (geen sportvereniging) zich wilde vestigen in een sportaccommodatie. Uit deze casussen bleek dat de gemeente geen afgewogen beleidskader kent over hoe om te gaan met dergelijk medegebruik. Daarin willen we verandering brengen. Medegebruik biedt namelijk de kans om meer rendement uit het sportkapitaal te halen en kan ondersteuning bieden bij de vitaliseringsslag van verenigingen.

Initiatief atletiekvereniging De Keien

De exploitatie en het beheer van de atletiekaccommodatie is ondergebracht bij stichting De Kuip. Atletiekvereniging De Keien is de gebruiker/huurder van de accommodatie. Gezamenlijk willen zij de inkomsten vergroten door derden gebruik te laten maken van de accommodatie. Daarnaast biedt dit lastenverlichting in een stuk toezicht en beheer van de accommodatie die nu op vrijwilligers aankomt. Voor de gemeente zou dit eveneens een voordelige oplossing kunnen zijn, want het opnemen van De Keien in de basisstructuur is eerder becijferd op een extra lastenverzwaring voor de gemeente van jaarlijks € 111.000.

3.5.1 Beter gebruik van sportaccommodaties: waar hebben we mee te maken?

De situatie dat medegebruik vanuit maatschappelijke oogpunten wenselijk is, ontslaat de gemeente echter niet van de verplichting om te onderzoeken of dit past in het ruimtelijk beleid (ruimtelijke toets) en of door medegebruik de gemeente niet marktversturend optreedt (economische toetsing). Daarnaast moet niet alleen bezien worden in hoeverre het medegebruik mogelijk is volgens het gemeentelijke kader. De vereniging en medegebruiker(s) zijn zelf verantwoordelijk voor de gebruiksvergunning en aanvullende bepalingen, zoals van de GGD in het geval van kinderopvang. In bijlage 6 is op hoofdlijnen bezien op welke punten een initiatief getoetst dient te worden voordat de gemeente hierop positief kan reageren.

Wat gaan we doen?

Voorstel 6: De gemeente Uden wil medegebruik van sportaccommodaties, onder voorwaarden, mogelijk maken ●●

3.6 Beweegvriendelijke openbare ruimte

Het is van belang om inwoners van jong tot oud aan te zetten tot (blijvend) sporten en bewegen. De inrichting van een openbare ruimte die uitdaagt om fysiek actief te zijn draagt daaraan bij. Anders dan voorheen leggen we daarom als gemeente de komende jaren de focus op de beweegvriendelijke leefomgeving. Dit is een openbare ruimte die inwoners uitdaagt om erin te spelen, bewegen, sporten, ontmoeten en zich actief te verplaatsen, bijvoorbeeld naar school of werk. Daarnaast is het een omgeving die multifunctioneel, veilig en toegankelijk is ingericht¹³. Een beweegvriendelijke leefomgeving draagt er op die manier aan bij dat bijvoorbeeld kinderen al spelenderwijs motorische vaardigheden ontwikkelen en dat inwoners op leeftijd gemakkelijker buiten actief zijn waardoor deze langer mobiel en zelfredzaam zijn¹⁴. Daarnaast verbetert een beweegvriendelijke leefomgeving de leefbaarheid in wijk en dorp. Sociale cohesie ontstaat namelijk door (spontane) ontmoetingen. Die ontstaan sneller wanneer er een mooie woonomgeving is waar mensen graag naar buiten gaan en elkaar op straat tegenkomen.

Omgevingswet

Met de komst van de omgevingswet hebben gemeenten de verplichting om nadrukkelijk aandacht te besteden aan aspecten die zich richten op het beschermen van de volksgezondheid. Eén van de maatschappelijke doelen van deze wet is het bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving. Door in te zetten op de beweegvriendelijke leefomgeving zetten we hierop in.

We willen een openbare ruimte creëren die uitnodigt tot veilig en plezierig, sporten en spelen waardoor meer mensen gaan bewegen. De gemeente Uden kenmerkt zich al door een groene omgeving. Er zijn tal van parken, grasvelden, speelplekken, trapveldjes en trimbanen die bijdragen aan de beweegvriendelijke leefomgeving. Hier blijven we de komende jaren op inzetten.

Wat gaan we doen?

Voorstel 7: Sport en bewegen nadrukkelijk meenemen in ruimtelijke afwegingen ●

Het is wenselijk al in de beginfase van inrichtingsprojecten en bij onderhoudsplannen (als de straat open ligt) de mogelijkheid om te sporten en bewegen mee te wegen en te zien als aandachtspunten.

Voorstel 8: Creëren fysieke leefomgevingen die uitdagen om te sporten en bewegen ●●

We zetten in op het realiseren van fysieke leefomgevingen die uitdagen om te bewegen op diverse locaties in de gemeente en dichtbij de inwoners. Doel is om een uiteenlopende groep inwoners met laagdrempelige oefeningen in een stimulerende omgeving te verleiden op een actieve manier hun eigen buurt te ontdekken, elkaar te ontmoeten en richting bestemmingen te bewegen. Denk daarbij aan beweegtoestellen in een park op een route die leidt naar een school, wijkcentrum of buurtsuper.

¹³ Bron: www.allesoversport.nl/artikel/definitie-beweegvriendelijke-omgeving/

¹⁴ Uit onderzoek blijkt zelfs dat ouderen die in zo'n beweegvriendelijke buurt wonen, per dag bijna een kwartier meer bewegen dan ouderen die in een minder groene en beweegvriendelijke omgeving wonen.

Hoofdstuk 4

4.1 Inleiding

Er zijn veel sportverenigingen actief in de gemeente Uden en gezamenlijk kennen zij bijna 15.000 leden¹⁵. Tevens zijn er naar schatting ruim 3600 vrijwilligers actief bij deze clubs. Wanneer we een samenleving nastreven die 'meedoet' en waar een diversiteit aan sportmogelijkheden is dan is de georganiseerde sport een wezenlijke pijler.

De wijze waarop inwoners kunnen sporten en bewegen is echter meer divers dan 30 jaar geleden. Hierdoor is het vandaag de dag minder vanzelfsprekend dat iemand lid is van een sportvereniging. Dit brengt uitdagingen met zich mee. In het najaar van 2018 is onder de sportverenigingen in de gemeente een enquête uitgezet (bijlage 5). Figuur 6 toont de belangrijkste bevindingen.

Figuur 6 Resultaten verenigingsenquête, uitgezet eind 2018

4.2 Vitalisering verenigingen

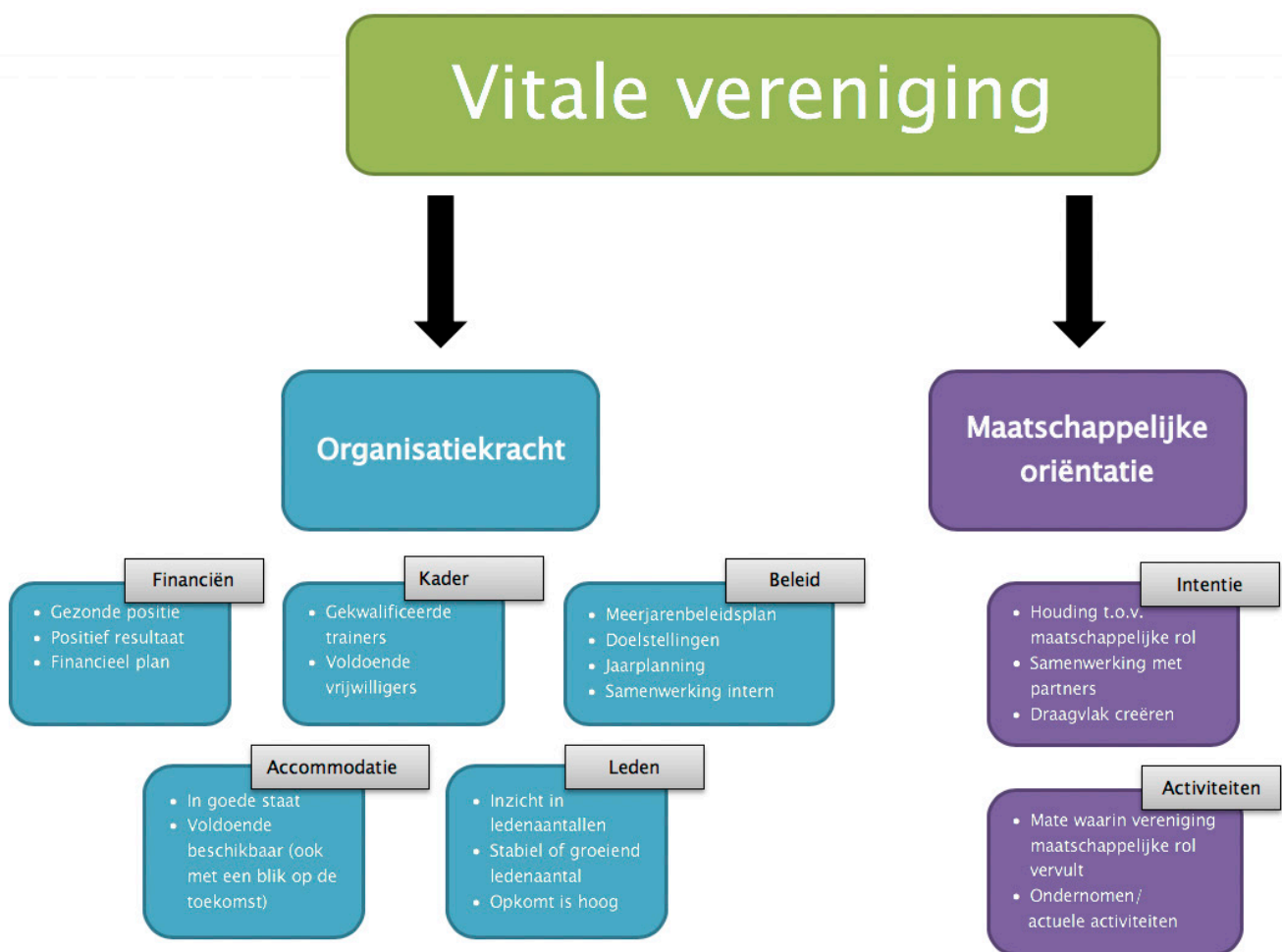
We hebben als gemeente een rijk sportklimaat. Om dit in stand te houden is het belangrijk dat sportverenigingen en andere beweegaanbieders vitaal en op de toekomstgericht zijn. Figuur 7 zet de diverse elementen van een vitale vereniging uiteen.

Ambitie

We zetten in op vitale verenigingen. Dit houdt in dat we ernaar streven dat sportverenigingen toekomstbestendig zijn, zodat sport en bewegen voor iedereen toegankelijk en bereikbaar blijft. Alle sportverenigingen dienen in staat te zijn om hun activiteiten op een gedegen en toekomstige wijze te organiseren waarbij ze tevens een maatschappelijke rol pakken.

Nog sterker dan onder de vorige sportvisie gaan we als gemeente proactief de beweging richting vitale verenigingen stimuleren en ondersteunen. Uitgangspunt daarbij is dat we niet gaan voorleggen wat verenigingen precies moeten doen om vitaal te zijn en te blijven.

¹⁵ Dit aantal is exclusief 3 hengelsportverenigingen, 6 biljartverenigingen en 5 hippische organisaties. Aantal leden Sportvisserij Nederland in Uden is 877. Leden KNBB (biljart) ca 247. En leden hippische sportbond 292. Inclusief de sportvisserij, biljart en hippische leden zijn er 16.262 leden.

Figuur 7 Aspecten van de vitale vereniging

maar juist uitgaan van de eigen creativiteit, kracht en verantwoordelijkheid. Dit doen we bewust, omdat niet iedere sportvereniging dezelfde cultuur en daadkracht heeft.

Wat gaan we doen?

Voorstel 9: Gemeente pakt een actieve rol op als sportmakelaar ●●●

We bieden ondersteuning aan sport- en beweegaanbieders door een makelaarsfunctie op te pakken. Dit houdt in dat de gemeente zich onder meer inzet als:

- Een ondersteunende schakel tussen de sportverenigingen en organisaties in het sociaal domein met als doel om verbindingen te leggen die resulteren in maatschappelijke activiteiten;
- Een kennisdeler die de verenigingen informatie en handvaten biedt op diverse thema's, zoals verenigingsmonitoring, aanvraag van (landelijke) subsidies of medegebruik van accommodaties;
- Een wegwijzer die voor inwoners en andere stakeholders het sport en beweegaanbod in de gemeente (digitaal) vindbaar maakt;
- Een verbinder die stakeholders met elkaar in contact brengt om kennis, ervaringen en ideeën uit te wisselen en samenwerkingen te stimuleren.

Sportstimulering en sociaal domein

5.1 Inleiding

We streven ernaar dat de inwoners van de gemeente Uden gezond zijn én blijven. Dit sluit aan op de wettelijke taak die we hebben om in te zetten op preventieve gezondheidszorg¹⁶. Beweging zien we daarbij als een belangrijk medicijn dat bijdraagt aan het voorkomen dat er überhaupt zorg nodig is. Voldoende bewegen verlaagt namelijk in alle leeftijdscategorieën de kans op fysieke beperkingen en ziektes. Tevens is er sprake van een positief verband tussen bewegen en emotionele gezondheid, zoals vermindering van depressiviteit en afname van sociale isolatie¹⁷. Het lidmaatschap bij de vereniging, de bezoeken aan de sportschool en het rondje park zorgen ervoor dat inwoners in contact komen met elkaar en meedoen in de samenleving. Hiermee wordt eveneens bijgedragen aan het realiseren van doelen uit de participatiewet.

We willen niet langer vooral de focus leggen op sport als doel op zichzelf, maar juist de kracht van sport én bewegen benutten als preventieve instrumenten die aanvullend op zorg- en welzijnswerk worden ingezet om doelen in het sociaal domein te realiseren. De basis daarvoor wordt gelegd door de aanwezige sportaccommodaties en de beweegvriendelijke leefomgeving. Voor veel inwoners is dit voldoende stimulans om te sporten en bewegen. Voor anderen geldt dat extra ondersteuning nodig is om de gewenste positieve effecten te bereiken.

5.2 Jeugd vaardig in bewegen

De basis voor een heel leven lang sporten en bewegen wordt gelegd in de jeugdjaren. Als kinderen en jongeren al vroeg fijne ervaringen opdoen met sporten en bewegen dan stimuleert dit om als volwassene sportief actief te blijven. Daarnaast ontwikkelen ze hierdoor vaardigheden waar ze een heel leven lang bij gebaat zijn, zoals impulscontrole, concentratievermogen, motorische vaardigheden en gevoelens van verbondenheid met anderen. Hiervan is bekend dat ze belangrijk zijn voor de persoonlijke ontwikkeling en schoolprestaties¹⁸.

Voldoende sport en bewegen is echter niet meer vanzelfsprekend in het dagelijks leven van de jeugd. Zo blijkt uit onderzoek van Jantje Beton dat de kinderen van nu vele malen minder buitenspelen dan de generatie van hun grootouders¹⁹. Onder jongeren vanaf 12 jaar neemt de sport- en beweegdeelname daarnaast al decennia af. Zij krijgen een (bij)baan, verkeer en andere interesses waardoor de keus wordt gemaakt om minder vrijetijd te besteden aan sportieve activiteiten.

Ambitie

We stimuleren de jeugd (0-18 jaar) om te sporten en bewegen. We dagen kinderen en jongeren hiertoe uit zodat er in de gemeente Uden een jeugd opgroeit die in beweging is, beschikt over de juiste motorische vaardigheden en die bovenal plezier heeft in het ondernemen van sportieve activiteiten. Op die manier leggen we een basis voor een actieve leefstijl in te toekomst.

¹⁶ Een belangrijke ontwikkeling is dat de zorgkosten landelijk zullen verdubbelen tussen 2015 en 2040 (van 85 miljard naar 175 miljard). Bron: RIVM, Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2018.

¹⁷ Bron: Rapportage Sport 2018, p. 196

¹⁸ Bron: NISB en Verwey Jonker Instituut, Sport en bewegen als middel (2014)

¹⁹ De belangrijkste barrières voor kinderen om buiten te spelen zijn: saai speelplekken (39%), binnen is het leuker (39%) en de drukte met school en hobby's (16%) Bron: <https://jantjebeton.nl/projecten/kinderen-spelen-dramatisch-minder-buiten>

Hoofdstuk 5

Wat gaan we doen?

Voorstel 10: stimuleren van kwalitatief bewegingsonderwijs op scholen ●

We vinden het belangrijk dat de jeugd op school kwalitatief bewegingsonderwijs krijgt. Op die manier is het overgrote deel van hen tenminste enige tijd per week sportief actief, ongeacht de stimulering vanuit ouders dan wel verzorgers.

Het aanbieden van bewegingsonderwijs is een wettelijk taak van onderwijsinstellingen. Voor het basisonderwijs geldt bijvoorbeeld de norm dat iedere leerling per week minimaal twee keer 45 minuten les krijgt van een bevoegd docent. De druk bij de docenten is echter hoog en de aanstelling van een vakdocent prijzig. We willen voorkomen dat tijd en financiën de reden zijn dat de jeugd geen gymlessen krijgt. Daarom continueren we de samenwerking met scholen om te voorzien in voldoende kwalitatief bewegingsonderwijs én de relatie tussen jeugd, sport en gezondheid te versterken (signalerend en preventief). Tenslotte nemen we als gemeente onze wettelijke verantwoordelijkheid voor huisvesting van het bewegingsonderwijs door te voorzien in voldoende binnensportaccommodaties zodat scholen invulling kunnen geven aan de norm.

Voorstel 11: stimuleren naschoolse sportactiviteiten ●●●

We willen de jeugd stimuleren om ook buiten school te sporten en bewegen. In het bijzonder gaat er aandacht uit naar jongeren (12-18 jaar). Doel is om hen te stimuleren te sporten en bewegen en breed kennis te maken met een gezonde leefstijl. We gaan bekijken welke stimuleringsinstrumenten effectief in te zetten zijn om sportdeelname onder deze doelgroep op lokaal niveau te stimuleren.

5.3 Bewegen naar vermogen

De jeugd heeft de toekomst luidt het gezegde, maar dat sluit niet uit dat het stimuleren van volwassenen om sportief actief te zijn van groot belang is om een gemeente met gezonde inwoners te realiseren. Het positief beïnvloeden van de sportbeoefening onder volwassenen is echter lastiger dan bij de jeugd. Zodra de jeugd jaren voorbij zijn breekt namelijk het zogenaamde 'spitsuur van het leven' aan waarin werk en gezin een grote stempel drukken op de (vrije)tijdsbesteding.

We willen iedere inwoner blijven stimuleren om te sporten en bewegen. Het merendeel van de volwassenen heeft daarbij geen gerichte aandacht nodig. Zij beschikken over voldoende gezondheidsvaardigheden²⁰ om zelf richting het aanbod te bewegen. Er zijn echter ook inwoners die extra stimulering en ondersteuning nodig hebben bij het vinden van passend aanbod. Dit geldt in het bijzonder voor inwoners met een beperking (1), ouderen (2) en personen met een lage sociaal economische status (3).

Ambitie

Iedere inwoner in de gemeente sport en beweegt een leven lang met plezier, ongehinderd door leeftijd, lichamelijke of geestelijke gezondheid, etnische achtergrond, seksuele geaardheid of sociale positie. Belemmeringen die ervaren worden nemen we waar mogelijk en naar billijkheid weg.

²⁰ Cognitieve en sociale vaardigheden die men nodig heeft voor het verkrijgen, begrijpen en toepassen van informatie voor het bevorderen of behouden van een goede gezondheid.

Hoofdstuk 5

5.3.1 Stimuleren sport en bewegen onder inwoners met een beperking

Het exacte aantal mensen met een beperking in de gemeente is lastig vast te stellen²¹. In de gemeente Uden wonen naar schatting ongeveer 7000 mensen met een beperking²². Dit aantal zal naar verwachting in de toekomst groeien als gevolg van de vergrijzing. Weliswaar is oud zijn op zichzelf geen beperking, maar het is wel een gegeven dat mensen op leeftijd vaker kampen met verminderde (fysieke) gezondheid.

Menig inwoner met een beperking vindt het belangrijk om te kunnen sporten en bewegen. Net als bij inwoners zonder beperking geldt voor hen dat niet alleen het plezier en de sociale contacten belangrijke motieven zijn, maar ook de gunstige effecten van bewegen op de fysieke en mentale conditie. Deze doelgroep ervaart echter ook belemmeringen. Soms zijn deze van persoonlijke aard, zoals het gebrek aan energie, schaamte of angst. Aangegeven omgevingsbelemmeringen zijn het gebrek aan deskundigheid bij trainers en gebrek aan informatie over het sportaanbod.

Als gemeente stimuleren we het (blijven) sporten en bewegen van inwoners met een beperking. Dit levert zowel op korte als op lange termijn winst op. Enerzijds voor de betrokken inwoner als het gaat om gezondheid, sociale contacten (vangnet) en zelfontplooiing. Anderzijds voor de samenleving en de vraag naar ondersteuning en professionele zorg. We zetten in op het vergroten van de inclusie van mensen met een beperking door de belemmeringen, vooral die in de omgevings sfeer, zoveel mogelijk weg te nemen en in te zetten op ontmoeting en begrip. Hiermee wordt aangesloten bij het provinciale sportbeleid en het gehandicapten sportbeleid 'Grenzeloos Actief' van de Rijksoverheid.

Wat gaan we doen?

Voorstel 12: inzet op begeleiding naar en versterken van het sportaanbod ●●

We vinden het belangrijk dat inwoners met een beperking de weg vinden naar passend sport- en beweegaanbod. Bij voorkeur lokaal bij de sportverenigingen in de gemeente Uden, maar in de regio indien dat beter aansluit bij de wens. We geloven er namelijk in dat inwoners met een beperking erbij gebaat zijn om in het reguliere verenigingsleven mee te doen. Met programma's en acties gaan we ons richten op zowel de begeleiding naar het gepaste aanbod en ondersteuning (hulpmiddelen, vervoer etc.) als op de kwantitatieve en kwalitatieve groei van passende en toegankelijke sportieve activiteiten voor deze doelgroep.

²¹ Dat komt deels omdat er verschillende definities worden gebruikt. Bovendien bestaat er geen centrale registratie van mensen met een beperking in al hun verscheidenheid. De cijfers blijven daarmee schattingen. Landelijk gezien heeft ongeveer 17% van de inwoners een beperking. Buurtcijfers van het RIVM uit 2016 geven aan dat de cijfers van de gemeente Uden en de cijfers landelijk sterk overeenkomsten. Dat maakt een aantal van naar schatting 7000.

²² Het betreft hier personen met een beperking op lichamelijk vlak (motorisch, visueel, auditief, chronisch), verstandelijk (ernstig en licht), psychisch en psychosociaal (gedrag)

Hoofdstuk 5

5.3.2 stimuleren sporten en bewegen onder oudere inwoners (50+)

Het aantal inwoners in de gemeente Uden van 65 jaar en ouder wordt steeds groter. Een gedeelte van hen is gezond en volop in beweging. Zij spelen bijvoorbeeld tennis of trekken er geregeld met de fiets op uit. Daar tegenover staat een groep ouderen voor wie het sporten en bewegen lastig is vanwege gezondheidsproblemen. De tegenstelling tussen deze groepen wordt scherper naarmate de leeftijd toeneemt. Vanuit een preventief oogpunt vinden we het belangrijk om extra aandacht te hebben voor sport en beweging onder de oudere inwoner vanaf 50 jaar. Dit omdat we erin geloven dat tijdige aandacht voor voldoende bewegen, nog voordat er fysieke kwalen optreden, ook op hogere leeftijd zijn vruchten af kan werpen. Het streven is om beperkingen in het functioneren terug te dringen en de zelfredzaamheid en participatie juist op lange termijn te bevorderen. Voldoende bewegen zien we namelijk als een voorwaarde voor vitaal oud worden.

Wat gaan we doen?

Voorstel 13: inzet op begeleiding naar en versterken van het sportaanbod ●●

Het doel is om voldoende fysieke beweging en een gezonde leefstijl onder oudere inwoners te bevorderen. Dit doen we door in samenwerking met stakeholders de doelgroep te begeleiden naar passende fysieke activiteiten en aandacht te hebben voor de ontwikkeling van kwalitatief (nieuw) aanbod. Daarnaast realiseren we ons het belang van een zo laag mogelijke drempel voor oudere inwoners om te sporten en bewegen. Dat begint door hiervoor dichtbij, in de eigen woonomgeving, aandacht te vragen.

5.3.3 Stimuleren sporten en bewegen onder inwoners met een lage sociaal economische status

We worden gemiddeld steeds ouder en ons leven telt steeds meer gezonde jaren. Alleen is die goede gezondheid niet gelijk verdeeld over inwoners. Mensen met een lage sociaaleconomische status (SES) en een lagere opleiding leven gemiddeld 7 jaar korter en 19 jaar minder in goed ervaren gezondheid dan mensen met een hoge opleiding en (boven)modaal inkomen²³. Dit komt mede doordat er minder aandacht uitgaat naar gezonde voeding en beweging, simpelweg omdat de middelen er niet voor zijn. Een rapport over consumentenuitgaven aan sport toont dat driekwart van de Nederlandse huishoudens geld uitgeeft aan sport, met een jaarlijks gemiddelde van €672,-. De kosten blijken voor huishoudens met lage of teruglopende inkomsten de voornaamste reden om te stoppen met sport²⁴.

In 2016 telde de gemeente Uden 2.417 huishoudens met een inkomen tot 120% van het sociaal minimum. Dat is 13,6% van het totaal aantal huishoudens in de gemeente. Landelijk lopen zelfstandigen, bijstandsontvangers en niet-westerse migranten een bovengemiddeld risico op een leven in armoede. Naast een slechtere fysieke gezondheid schuilt hierin ook het gevaar voor sociaal isolement. Sport en bewegen zetten we daarom in als middel om dit tegen te gaan.

²³ Bron: Centraal Cultureel Planbureau 2016

²⁴ Bron: www.allesoversport.nl/artikel/sport-en-euro-s-zo-zit-de-sporteconomie-in-elkaar/

Hoofdstuk 5

Wat gaan we doen?

Voorstel 14: stimuleren gebruik minimaregelingen ● ●

Als onderdeel van het armoedebestrijdend beleid is begin 2018 in de gemeente het kindpakket geïntroduceerd voor de jeugd (t/m 18 jaar) uit minimagezinnen. Voor hen is het mogelijk om gratis te sporten en een zwemveilig diploma te halen. Voor inwoners vanaf 18 jaar is er een activiteitenfonds waarmee zij een jaarlijkse vergoeding kunnen aanvragen voor sportieve activiteiten²⁵. Deze regelingen kunnen op laagdrempelige wijze digitaal worden aangevraagd. Uit gesprekken met sport- en beweegaanbieders blijkt dat de regelingen onvoldoende bekend zijn. We zetten daarom in op meer bekendheid en stimuleren hen en andere stakeholders om de mogelijkheden uit te dragen.

Voorstel 15: ondersteunen re-integratie activiteiten bij sportverenigingen en beweegaanbieders ● ● ●

We geloven in de potentie van sportverenigingen als plekken die een bijdrage kunnen leveren aan de re-integratie van inwoners. Dat gebeurt enerzijds doordat zij met hun sportaanbod deze groep fitter en gezonder maken waardoor hun kansen op de arbeidsmarkt stijgen. Anderzijds zijn er veel sportaccommodaties waar arbeid nodig is om alles in goede banen te leiden en te onderhouden. Specifiek met het oog hierop gaan we aan de slag om bij sportaccommodaties tot passende activiteiten te komen waarmee inwoners zich stapsgewijs kunnen ontwikkelen op de arbeids- en participatieladder.

Binnen de groep inwoners met een lage sociaal economische status verdienen de personen met een niet-westerse achtergrond bijzondere aandacht. Zij sporten over het algemeen namelijk minder dan autochtone Nederlanders²⁶. Vanaf 2016 zijn er ongeveer 211 statushouders gehuisvest in de gemeente. We investeren in een optimale integratie van nieuwkomers uit het buitenland. Sportief actief zijn ondersteunt hierbij.

Voorstel 16: stimuleren actieve leefstijl onder statushouders ● ●

Sport en bewegen kan de integratie bij statushouders versterken. Het is een universele taal waardoor drempels zoals het onvoldoende beheersen van de Nederlandse taal wegvallen, maar wel de kans wordt geboden om kennis te maken met de cultuur en om fysiek in beweging te zijn. We stimuleren de komende jaren sporten en bewegen onder deze doelgroep door deze in contact te brengen met sport- en beweegaanbieders en te informeren over een gezonde leefstijl.

²³ De hoogte van de bijdrage vanuit het kindpakket is maximaal €200 per kind/jongere per jaar voor het lidmaatschap en de attributen. De hoogte van de bijdrage vanuit het activiteitenfonds is €188 per persoon per jaar.

²⁴ Dit geldt vooral voor niet-westerse migranten van de eerste generatie. Hoe langer men in Nederland woont, hoe vaker men sport. De sportdeelname onder de tweede generatie is dan ook hoger. Bron: SCP, Rapportage sport 2018, p. 36

Organisatie, middelen en uitwerking

6.1 Middelen

6.1.1 Financieel kader

Voor wat betreft het domein sport ziet de huidige begroting van de gemeente Uden er op hoofdlijnen als volgt uit (begrotingscijfers 2019):

1)	Infrastructuur	1,95 miljoen
2)	Sportstimulering	0,55 miljoen
3)	Ambtelijke inzet	0,35 miljoen
Totaal afgerond		2,85 miljoen

Van deze 2,85 miljoen is 2,4 miljoen als structureel aan te merken en het resterende bedrag van 0,45 miljoen als incidenteel. Uit deze laatste post worden projectmatige activiteiten gedekt. Het uitgangspunt is dat het voorliggende nieuwe sport- en beweegbeleid binnen de huidige begroting kan worden gerealiseerd. Dit kan betekenen dat de budgetten binnen het product sport worden herverdeeld. Omdat het overgrote deel van de middelen vastligt in stenen en velden zijn het de flexibele budgetten die anders worden benut.

6.1.2 Personele inzet

Eveneens worden voorstellen ingevuld door bepaalde accenten te leggen in het takenpakket van bestaand personeel. Dit geldt bijvoorbeeld voor de buurtsportcoaches, maar ook voor de ambtelijke taken. Het aantal fte's inzet op het beleidsdomein sport blijft de komende jaren echter wel gelijk.

6.2 Organisatie en uitwerking

6.2.1 Uitvoeringsprogramma

In samenwerking met sportverenigingen en andere stakeholders wordt een uitvoeringsprogramma ontwikkeld. Dit programma bevat concrete opdrachten voor de implementatie van dit nieuwe beleid, inclusief een gedetailleerde financiële uitwerking, de bijbehorende prestaties (output en outcome) en hoe er wordt gemonitord en geëvalueerd.

6.1.2 Uitvoeringspartij

De buurtsportcoaches (totale inzet 9.78 Fte) zullen een grote rol vervullen bij de uitvoering van dit beleid. Zij creëren aanbod, bewaken de kwaliteit en zetten inwoners op verantwoorde wijze in beweging. Naast de buurtsportcoaches zijn er drie regisseurs aangesteld²⁷. Deze hebben naast coördinatie van de buurtsportcoaches als taak om in brede zin bij te dragen aan een gezonde leefstijl onder inwoners. Gezamenlijk wordt er gewerkt onder de naam GUUS Beweegt Je.

²⁷ Er is een regisseur stimuleren sport- en beweegbeoefening door de Udense inwoner, een voor het verlagen van overgewicht bij de Udense Jeugd van 0-19 jaar (JOGG) en een voor het bevorderen van de ervaren gezondheid volgens de principes van Positieve Gezondheid.

Bijlage 1. Vergelijking tussen gemeente Uden en Landerd

Accommodaties

Tabel 7 toont een overzicht van het sportklimaat in de gemeentes Uden en Landerd. Als we naar de binnensport kijken, dan heeft Landerd twee sporthallen en één gymzaal. De gemeente Uden heeft meer sporthallen, sportzalen en gymzalen, maar als we het aantal inwoners relateren per zaaldeel, dan is er weinig verschil tussen beide gemeenten. De tarieven in de binnensport ontlopen elkaar ook niet zo veel. De gemeente Uden hanteert een (lager) uurtarief voor de jeugd en een (hoger) uurtarief voor volwassenen. In Landerd is sprake van één tarief dat vrijwel precies een gemiddelde is tussen het lage en hogere tarief van de gemeente Uden.

Het sportaanbod, zowel bij de binnen- als buitensport, is in Landerd wat minder uitgebreid dan in de gemeente Uden. Landerd heeft daarnaast geen zwemvoorziening. Dat is inherent aan de kleinere bevolkingsomvang. Wel heeft Landerd, in tegenstelling tot Uden, een korfbalvereniging.

Tarieven

Qua exploitatie, beheer en tarieven zijn de verschillen het grootst in de buitensport en dan specifiek voetbal en korfbal (tabel 6). Een harmonisatie van beleid is in de gemeente Landerd op dat vlak nog niet doorgevoerd. In de gemeente Uden is sprake van een basisstructuur, waarbij voor een groot aantal van de verenigingen geldt dat zij eigenaar van het clubhuis zijn (met een recht van opstal) en de gemeente eigenaar van de kleedkamers en velden is. In Landerd geldt die situatie alleen voor RKS DAW. In Landerd is de rol van de gemeente bij de exploitatie en het beheer verschillend per vereniging. In de gemeente Uden geldt voor de verenigingen in groep 1 dat de gemeente verantwoordelijk is voor het jaarlijks onderhoud en het renovatie-onderhoud van de velden en het eigenarenonderhoud van de kleedkamers. De tennisverenigingen in de gemeente Uden exploiteren zelf de accommodaties. Die situatie geldt overigens ook voor de drie tennisverenigingen in Landerd.

		clubhuis	kleedkamers	velden
vv Achilles	voetbal	gemeente	gemeente	gemeente
RKS DAW (DKV EMOS is hier ondergebracht)	voetbal en korfbal	vereniging	gemeente	gemeente
Festilent	voetbal	vereniging	vereniging	gemeente
VCO	voetbal	vereniging	vereniging	vereniging grotendeels
voetbal gemeente Uden		vereniging	gemeente	gemeente

Tabel 6 Eigendomsverhoudingen gemeente en buitensportverenigingen (voetbal en korfbal) in de gemeente Landerd

Vitaliteit verenigingen

Landerd heeft in 2017 onderzoek laten doen naar de vitaliteit van de buitensportverenigingen. Volgens het onderzoek is de vergrijzing in de gemeente een belangrijk thema voor de sport. Voor de buitensport betekent dit dat zij waarschijnlijk leden zullen verliezen. Ook moeten de verenigingen hun aandacht gaan verleggen naar meer recreatieve vormen van sport, zodat zij ook oudere doelgroepen aanspreken. Volgens het onderzoek zijn de meeste Landerdse buitensportverenigingen voldoende toekomstbestendig. De gemeente Landerd heeft naar aanleiding van het onderzoek financiële middelen beschikbaar gesteld voor verdere vitalisering van buitensportverenigingen. Bij de enquête die recent onder sportverenigingen in Uden is uitgevoerd geeft ongeveer de helft van de verenigingen in Uden aan te weinig leden te hebben. Het onderzoek in Landerd en de ervaringen in Uden laten parallellen zien, met name als het gaat over de toekomstige ledenontwikkeling.

Sportstimulering

Beide gemeenten doen mee aan de landelijke Brede Regeling Combinatiefuncties waardoor combinatiefunctionarissen of buurtsportcoaches ondersteuning geven bij sportstimulering. Het Rijk financiert 40% van de kosten en gemeenten dienen zorg te dragen voor de resterende 60%. Vanuit het Rijk is het aantal beschikbare formatieplaatsen verdeeld op basis van het inwoneraantal. Landerd maakt gebruik van het door het Rijk toebedeelde aantal formatieplaatsen (100% deelname). Gemeenten kunnen ook kiezen om niet of wat minder gebruik te maken van de regeling (60% of 80% van de formatie) en bij onder uitputting kan ook meer formatie worden aangevraagd. Voor de gemeente Uden geldt dat laatste en wordt er voor 134% gebruik gemaakt van de regeling (dit percentage was in 2019 landelijk het maximum). In beide gemeenten ligt de uitvoering van de regeling bij Sportservice Noord-Brabant, hetgeen positief is qua afstemming.

Daarnaast wordt door beide gemeenten deelgenomen aan het regionale programma Uniek Sporten en is ieder jaar het stimuleringsprogramma Sjors Sportief actief.

Bijlagen

	Uden	Landerd
Aantal inwoners 1-1-2018	41.725	15.332
	Uden, Volkel, Odiliapeel	dorpskernen Reek, Schaijk en Zeeland
Beleid	Sport- en beweegbeleid 2019+	Geen actueel sportbeleid Coalitieprogramma: Preventie en positieve gezondheid zijn uitgangspunten. Onder de noemer Samen Landerd, Samen Beter worden alle initiatieven, passend bij de genoemde ambitie, gebundeld in een Landerdse preventieagenda. Ook: beleid partnerschap; burger initieert en gemeente faciliteert.
Rol gemeente exploitatie binnensport	Gemeente en onderwijsinstellingen	Gemeente
Rol gemeente exploitatie buitensport	Beleid basisvoorzieningen vastgesteld. Rol gemeente is daarbij bijzonder groot (velden/ kledingaccommodaties) tennis niet in de basisstructuur	Rol gemeente verschilt sterk per vereniging (niet geharmoniseerd)
Rol verenigingen exploitatie buitensport	Verenigingen ontvangen zelfwerkzaamheidsvergoeding	Geen zelfwerkzaamheidsvergoeding, maar in individuele gevallen wel ondersteuning op maat
Rol gemeente zwembad	Eenmalige investering en jaarlijkse bijdrage aan de Drie Essen. Bijdrage Zeesterbad in afweging	N.v.t.
Jongeren 12-18 jaar: Voldoet aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen (sport en beweegt 7 dagen per week minimaal 1 uur per dag) (2016) ²⁸	32 %	29%
Volwassenen (19 jaar en ouder Voldoen aan beweegrichtlijnen 2016) ²⁹	52%	52%
Volwassenen: overgewicht 2016	49%	49%
Sportbondleden in 2017 (alle leeftijden)	30%	34%
Combinatiefunctionaris (CF) rijksbijdrage 2019	€ 195.609	€ 53.890
CF fte 2019	9,78	2,69
CF deelname% 2019	134%	100%
CF uitvoering	SSNB	SSNB

²⁸ Landelijke cijfers via: Volksgezondheidszorg.info van VWS en de lokale cijfers via de GGD jongerenmonitor (12 t/m 18 jaar) in 2016

²⁹ Bron: Sport op de kaart van Volksgezondheidszorg.info

Bijlagen

Aantal sporthallen en zaaldelen ()	De Stigt Uden (3) De Wervel Volkel (3) UC College (3) (niet gemeentelijk)	De Eeght Schaijk (3) 45x22 De Hekel Zeeland (3) 42x22 ³⁰
Aantal sportzalen en zaaldelen ()	Terra Victa Odiliapeel (2) MuzeRijk Uden (2) Germenzeel Uden (2)	
Aantal gymzalen	Hoenderbos Uden (1) Zoggel Uden (1) (geen gemeente accommodatie) SB0 De Tandem (1) IKC Raam (Springplank) (1) De Sterrenkijker (1)	Gymzaal in Reek (1) 21x12
Totaal zaaldelen	20	7
Inwoners/zaaldeel	2.086	2.190
Binnensport tarief 2018 Verenigingen eigen gemeente		
sporthal	- Jeugd t/m 17 jaar van plaatselijke vereniging en scholen buiten lesrooster €27,60 per uur - Volwassenen van plaatselijke vereniging €41,40 per uur - Niet plaatselijke vereniging en andere groepen €62,10 per uur - Toernooi (max. 9 uur) €186,30 per uur Evenementen aparte tarieven voor maatschappelijk, semi-commercieel en commercieel gebruik	Sporthal de Eeght en de Hekel - Voor lokale verenigingen € 33,85 per uur - Voor verenigingen buiten gemeente €46,70 per uur - Voor particulier/kinderfeestje €19,95 + €33,85 per uur
Sportzaal	- Jeugd t/m 17 jaar van plaatselijke vereniging en scholen buiten lesrooster €18,40 per uur - Volwassenen van plaatselijke vereniging €27,60 per uur - Niet plaatselijke vereniging en andere groepen €41,40 per uur - Toernooi (max. 9 uur) €124,20 per uur Evenementen aparte tarieven voor maatschappelijk, semi-commercieel en commercieel gebruik	Sporthal de Eeght en de Hekel - Voor lokale verenigingen € 22,50 per uur - Voor verenigingen buiten gemeente €31,05 per uur - Voor particulier/kinderfeestje €19,95 + €22,50 per uur
Gymzaal	- Jeugd t/m 17 jaar van plaatselijke vereniging en scholen buiten lesrooster €9,20 per uur - Volwassenen van plaatselijke vereniging €13,80 per uur - Niet plaatselijke vereniging en andere groepen €20,70 per uur - Toernooi (max. 9 uur) €62,10 per uur Evenementen aparte tarieven voor maatschappelijk, semi-commercieel en commercieel gebruik	Sporthal de Eeght en de Hekel - Voor lokale verenigingen €11,35 per uur - Voor verenigingen buiten gemeente €15,60 per uur - Voor particulier/kinderfeestje €19,95 vast tarief + €15,60 per uur Gymzaal Reek - Voor lokale verenigingen €11,13 per uur - Voor verenigingen buiten gemeente en particulier/kinderfeestjes €15,60 per uur
Tarieven buitensport	8% kostprijs accommodatie groep 1 6% kostprijs grond groep 2	divers/niet geharmoniseerd, ook eigendom en verantwoordelijkheden verschillen
Subsidiebeleid sport	Jeugdledensubsidie: €13,00 per jaar Volwassenledensubsidie: €13,00 per jaar (indien onderdeel van sportbeleid) (maximum van €10.000,- per vereniging per jaar)	Jeugdledensubsidie: €10,00 per jaar Aanvullend ontvangen verenigingen nog een vast subsidiebedrag voor de jeugd variërend tussen €1000,- en €2750,- (jaarlijks geïndexeerd)

Tabel 7 Overzichtstabel vergelijking gemeente Uden en Landerd

³⁰ Te verdelen in 1/3 vs 2/3

Bijlage 2. Uitkomst op hoofdlijnen thema-avonden sport en bewegen

Op 20 februari en 17 juni 2019 vonden er speciale thema-avonden plaats in het gemeentehuis. Onderwerp van gesprek was sport en bewegen in de gemeente Uden. Voor beide bijeenkomsten waren sportverenigingen, sportaanbieders, maatschappelijke partners (waaronder huisartsen en fysiotherapeuten), evenals inwoners en andere betrokkenen bij het sporten en bewegen in de gemeente uitgenodigd. Het doel van de avonden was om bij een breed gezelschap input op te halen voor het nieuwe sport- en beweegbeleid. Gezien de specifieke aard van deze opmerkingen zijn ze niet allemaal opgenomen in dit document. Wel is alles wat op deze avonden is gedeeld in overweging genomen bij de ontwikkeling van het beleid of wordt het meegewogen bij de uitvoeringsagenda.

Thema-avond 20 februari 2019

Tijdens de eerste thema-avond werd er aan de hand van drie thematafels gesproken over vitale verenigingen (1), stimuleren van sporten en bewegen (2) en de beweegvriendelijke leefomgeving (3). Ruim 50 personen woonden de avond bij en daarnaast waren er ook circa 10 raadsleden aanwezig in de rol van tafelvoorzitter of toehoorder.

Thema 1: vitale verenigingen

De vraag is gesteld wat volgens de aanwezigen een vitale vereniging is. Het antwoord daarop is:

Een vitale vereniging staat open voor diverse doelgroepen, heeft een goede organisatie en team (bestuur en overig kader), biedt een veilige omgeving, laat plezier en geluk ervaren, heeft vol-doende actieve leden die bijdragen aan het draaiende houden van de vereniging (vrijwilligers), is financieel gezond en heeft een passende accommodatie.

Er worden kansen benoemd om de vitaliteit van de sportverenigingen in Uden te versterken:

- Organisatie vereniging op orde/zorg voor goed team
- Vraaggericht / in belevingswereld (potentiele) leden opereren
- Flexibilisering (vrijdagavond wedstrijd of combi-lidmaatschap of..)
- Samenwerking tussen verenigingen en andere partijen
- Normen en waarden/veiligheid
- Sociale aspect (vereniging is meer dan sport, ook binden en boeien en verenigingscultuur)

Grote behoefte werd geuit voor kennisuitwisseling en verbinding tussen sport- en beweegaanbieders (niet enkel sportverenigingen onderling maar ook in samenwerking met commerciële aanbieders en partijen uit het sociaal domein). Als eerste stap daarbij is benoemd om een netwerkbijeenkomst c.q. sportcafé op te zetten bedoeld om van elkaar te leren en te inspireren.

Tijdens de avond werden veel voorbeelden genoemd waar verenigingen elkaar (mee) kunnen helpen:

Zeester Meerval heeft kinderen die op bepaalde tijden zwemmen. De vereniging houdt 1 baan in zwembad vrij zodat ouders die er zijn, ook kunnen zwemmen. Werkt goed. De wielrenvereniging laat ook ouders meefietsen met hun kinderen.

De tennisvereniging wil jongeren meer bij de club betrekken. Ze hebben daarvoor wel kandidaten in het vizier, maar willen die niet direct belasten met een traditionele bestuursfunctie (schrikt teveel af). Dus de vereniging maakt er een kleiner project van waar jongeren zelf verantwoordelijkheid krijgen. Ook dat werkt goed.

Voetbalvereniging Udi'19 heeft al jaren een succesvolle kerst-veiling. Het draaiboek daarvan is 1 op 1 overgedragen aan de hockey. De hockey heeft daar flink mee gescoord.

Bij de Schans mengt het gehandicapten skiën steeds meer in de reguliere vereniging. Mooi voorbeeld van landelijke beleid gewoon sporten als gewoon kan en aangepast sporten als aangepast nodig is.

Thema 2: stimuleren sport en bewegen

Bij dit thema werd de vraag gesteld wat we kunnen doen voor inwoners die nog niet voldoende bewegen en voor de minder getalenteerde sporter die het plezier in sport verliest omdat deze als laatste gekozen wordt of veelal reserve is. In antwoord daarop werden een aantal zaken genoemd:

- Zorg voor breed aanbod: dus prestatie gedreven én meer gezelligheid
- Betrek ouders bij de activiteiten
- Weet te motiveren
- Verleid tot bewegen

Hierbij werden ook twee tips gedeeld:

1. Wissel kennis uit en stimuleer samenwerking, bijvoorbeeld door een sportplatform
2. Het valt of staat met de mensen die het in de vereniging doen. Zorg dus voor een goed team

Daarnaast kwam ter sprake dat er aandacht uit moet gaan naar personen met een beperking en handicap. Het is lastig om dit op gemeenteniveau bij teamsporten te organiseren vanwege het beperkte aantal personen om een team mee te vormen. Een regionale aanpak is hier dus nodig. Er liggen echter wel kansen om de lokale doelgroep beter te faciliteren. Dit onder andere door de vindbaarheid van het aanbod te vergroten en door de randvoorwaarden goed te organiseren, zoals vervoer van en naar de vereniging.

Thema 3: beweegvriendelijke leefomgeving

Gesproken werd over de mooie groene omgeving van de gemeente Uden, met de vele mogelijkheden voor wandelen, fietsen en fitnessen. Als parel werd de Maashorst genoemd waar veel ruimte is voor sportieve activiteiten en beleving.

Kansen om de leefomgeving nog beweegvriendelijker te maken zijn ook benoemd:

- Beweegroutes door de gemeente heen ontwikkelen en daarbij verbindingen leggen tussen aantrekkelijke plekken. Daarbij moet er wel aandacht zijn voor goede randvoorwaarden: verlichting, af en toe een bankje om op uit te rusten etc.
- Ondersteuning bieden aan inwoners bij het bewegen buiten/in het groen: stimuleren van programma's op wijkniveau, bijvoorbeeld met ambassadeurs
- Creëren van natuurspeelplaatsen voor kinderen én volwassenen (zeker om en nabij scholen)
- Aandacht voor het industrieterrein, waar veel werknemers graag in de pauze een rondje wandelen maar de voorzieningen ervoor niet optimaal zijn

Daarnaast is ter sprake gekomen dat sportaccommodaties multifunctioneel gebruikt zouden moeten worden. Er liggen kansen om accommodaties die overdag leeg zijn meer te benutten voor diverse activiteiten en doelgroepen.

Thema-avond 17 juni 2019

De tweede thema-avond stond in het teken van terugkoppeling. Tijdens de bijeenkomst werd het concept van het nieuwe sport- en beweegbeleid gepresenteerd aan de aanwezigen. De avond had een opkomst van 45 personen, variërend van afgevaardigden van sportverenigingen (zowel binnen als buitensport), commerciële sportaanbieders, maatschappelijke organisaties zoals Compass, Udenaard de Toekomst en de Adviesraad Sociaal Domein. Tevens waren er raadsleden aanwezig.

Tijdens de avond kregen de aanwezigen de kans om te reageren op het concept en hierover vragen te stellen. Vragen hadden veelal betrekking op de onderwerpen accommodaties en vitale verenigingen. De strekking was vooral van praktische aard (op uitvoeringsniveau), zoals: hoe zit het met de horeca wanneer er multifunctioneel gebruik is van sportaccommodaties?

Daarnaast werd tijdens de avond nogmaals onderstreept dat er vooral behoefte is onder de partijen om aandacht te hebben voor vrijwilligers en het binden en boeien van de jeugd.

Bijlage 3. Gebruik en bezetting sportaccommodaties

Voetbal

De KNVB en de VNG hebben eind 2012 de toenmalige planningsnorm vervangen door een nieuwe planningsrichtlijn. De gemeente hanteert deze richtlijn, met drie kleine aanpassingen:

- De KNVB rondt de veldbehoefte standaard af naar boven; dus 2,01 veldbehoefte is bij de KNVB 3 velden. Wij bekijken de behoefte zonder afronding op voorhand.
- De KNVB en VNG hanteren voor een trainingsveld 700 bespelingsuren. Wij hanteren een capaciteit die iets lager is, namelijk 550 uur (grasplant sterft af).
- De KNVB en VNG hanteren op zaterdag voor een veld 7,5 speelcapaciteit. Wij hanteren hetzelfde met één aanpassing; voor wedstrijdelden met verlichting hanteren wij een speelcapaciteit op zaterdag van 9 uur (in plaats van 7,5 uur).

Op basis van de spelende teams in het seizoen 2018/2019 is de behoefte aan velden te bepalen. Daaruit blijkt dat behalve bij Udi'19 alle complexen meer capaciteit hebben dan nodig op basis van de planningsrichtlijnen. Voor de totale gemeente gaat het om 4,5 (natuurgras) velden.

Bijlagen

	aanwezig kunst-gras	aanwezige natuurgras		wedstrijd-uren zaterdag		trainingsuren seizoen		
		wedstrijd-veld	trainings-veld	capaciteit	behoefte	capaciteit	behoefte	
Odiliapeel	0	2	1,3	16,50	4,90	702	506	KNVB adviseert 1 wedstrijdveld en 1 trainingsveld; dus 1 wedstrijdveld teveel. Gemeente zelfde uitkomst.
De Rakt	1	2	1	25,50	10,70	1430	883	KNVB adviseert 2 wedstrijdvelden en 1,5 trainingsveld. Dus 1 kunstgras, 1 wedstrijdveld en 0,5 trainingsveld (is 1,5 veld teveel). Gemeente: ivm medegebruik UC 0,5 veld teveel.
FC Uden	1	3	0,5	34,50	9,66	1149	987	KNVB geeft aan 2 wedstrijdvelden en 1,5 trainingsveld. Omdat een kunstgrasveld dubbel inzetbaar is zijn er 2 velden teveel. Gemeente zelfde uitkomst.
Udi'19	2	5	1,5	57,00	39,72	2609	2846	KNVB geeft aan 1 wedstrijdveld teveel (6 velden nodig) en 4,5 trainingsveld (=1 trainingsveld te weinig). Overall geen overcapaciteit Gemeente zelfde uitkomst.
RKSV Volkel	1	2v	1	27,00	13,60	1430	1100	KNVB adviseert 3 wedstrijd en 2 trainingsvelden. Gemeente: ivm verlicht (kunst)grasvelden is er 1 wedstrijdveld teveel.

Tabel 8 Benodigde behoefte versus beschikbare aanbod velden, seizoen 2018/2019

Hockey

De hockeyclub Uden (HCU) beschikt over 4 kunstgrasvelden en een oefencirkel. Volgens de planningsnorm van NOC*NSF zijn 3,26 en dus 4 velden nodig. De vereniging heeft nog ruimte voor groei. De vereniging beschikt over drie watervelden en één semi-waterveld. Watervelden bieden de beste speel-technische kwaliteit. In het verleden heeft HCU zelf financieel bijgedragen aan de gewenste hogere kwaliteit³¹.

Honk- en softbal

De Red Sox is een kleine vereniging (circa 50 leden). Op basis van de planningsnormen heeft de vereniging 1 honkbal- en 1 softbalveld nodig. Met de huidige teams is er veel restcapaciteit.

Rugby

De rugbyclub Octopus is gevestigd op sportpark Moleneind en beschikt over 1 veld voor wedstrijden en trainingen.

Tennis

De gemeente Uden heeft 3 tennisverenigingen: LTC Uden en Park Hoeven in Uden en TC Volkel in Volkel. Tennis is binnen de georganiseerde sport (na voetbal) de tweede sport in Nederland. Dat geldt ook voor de gemeente Uden. De drie verenigingen hebben samen bijna 2.000 leden. De gemeente verhuurt de tenniscomplexen aan de verenigingen, maar de verenigingen zijn verantwoordelijk voor al het onderhoud inclusief renovaties. De huur is feitelijk voor het gebruik van de (onder)grond en de verenigingen betalen daarvoor een gesubsidieerd tarief van 6% van de grondwaarde.

vereniging	kern	kunstgras	totaal leden	baandruk
TSV Park Hoeven	Uden	9	649	72
LTC Uden	Uden	14	969	69
T.C. Volkel	Volkel	5	380	76
		28	1998	71

Tabel 9 Overzicht leden en gebruik tennisverenigingen gemeente Uden

Wat tennis onderscheidt van veel andere verenigingssporten, is dat het een tak van sport is die door relatief veel senioren wordt beoefend. De planningsnorm is 70 tot 90 spelers per verlichte baan. Landelijk heeft de KNLTB veel leden verloren de laatste jaren. In Uden is het aantal leden per baan gemiddeld 71 en dat is conform de planningsnorm en positiever dan het beeld landelijk.

³¹ Vanuit de basiskwaliteit werd het derde veld van de vereniging aangelegd als semi-waterveld. De vereniging wenste echter een waterveld en heeft hiervoor zelf de meerkosten betaald.

Binnensportaccommodaties

De binnensport heeft geen planningsnormen, zoals dat de meeste bonden in de buitensport dat hebben. Dat komt doordat sporthallen meerdere verschillende sporten accommoderen, terwijl voetbal, tennis, hockey, rugby en honk- en softbal sportaccommodaties hebben die door één tak van sport worden beoefend. Desalniettemin is wel een beeld te vormen in hoeverre het aanbod accommodaties voor de binnensport is afgestemd op de behoefte. Een goede graadmeter daarbij is de bezetting in de drukste periode, de winterperiode van december tot en met februari. Landelijk zijn er sporten die een deel van het jaar de zaal benutten en een deel van het jaar een veldcompetitie hebben. In de gemeente Uden hebben de handbalverenigingen Helios'72 en de hockeyclub HC Uden een zaalseizoen. Tabel 10 geeft de bezetting weer in uren en percentages.

Van de twee gemeentelijke sporthallen is de bezetting van De Wervel in Volkel goed. De bezetting van de drie zaaldelen ligt in de wintermaanden boven de 80%. De bezetting van sporthal De Stigt is redelijk met een bezetting van rond de 70% in de wintermaanden. Van de drie sportzalen is de bezetting van Germenzeel (oude situatie) redelijk. De bezetting van Muzerijk is in één zaaldeel redelijk (zaaldeel A 68% bezet), maar in het andere zaaldeel (B) al matig (53% bezetting). Terra Victa kent een zeer matige bezetting; ongeveer een derde van de zaal wordt benut. Daarbij moet wel opgemerkt worden dat het in een kleine kern per definitie lastiger is om een goede bezetting te halen bij een sportaccommodatie, omdat het aantal gebruikers kleiner is.

De cijfers van onderstaande tabel hebben betrekking op de drukste periode in het jaar (december-februari) wanneer de zaalhockey actief is. Buiten die periode is de bezetting lager.

naam	ma-vrij			uren	uren	bezetting ma-vrij		bezetting	uren onderwijs	
	08.30-12u	12-17u	17-23u	weekend	totaal	overdag	avond	totaal	VO	BO
accommodatie										
SPORTHALLEN										
De Stigt										
1/3 A	13,25	12,25	22,5	13,25	61,25	60%	75%	69%	21,75	3,75
1/3 B	13,25	13,5	23	13,25	63	63%	77%	71%	22,25	4,5
1/3 C	13,25	14,25	22,5	13,25	63,25	65%	75%	71%	22,25	5,25
De Wervel										
1/3 A	11,25	15	26,25	25	77,5	62%	88%	88%	10,75	6,75
1/3 B	11,25	17,5	24,25	26	79	68%	81%	89%	23,5	0
1/3 C	9,25	14,5	21,75	26	71,5	56%	73%	81%	16	3,75
Sportzalen										
Terra Victa Odiliapeel										
deel A	3,25	7,75	17,25	3,5	31,75	26%	58%	36%	0	6,75
deel B	3	4	20,25	3,5	30,75	16%	68%	35%	0	0
Muze Rijk Uden										
deel A	12,5	13,75	22	11,5	59,75	62%	73%	68%	14,5	8,25
deel B	10,5	11	18	7	46,5	51%	60%	53%	5	16,25
Germenzeel										
deel A	12,75	12	20	8,5	53,25	58%	67%	60%	2	22,25
deel B	14,75	16,25	20,5	8,5	60	73%	68%	68%	0	16,75
GYMZALEN										
Hoenderbos	16	9,25	20,5	1	46,75			74%		26
Zoggel	10	5,5	17	0	32,5			52%		15

Tabel 10 Piekperiode binnensportaccommodaties, normale week december tot en met februari, seizoen 2018/2019

Conclusie vraag en aanbod binnen en buitensportaccommodaties

In het algemeen kunnen we stellen dat de gemeente Uden een goed voorzieningenniveau heeft voor sport en bewegen. De diversiteit aan accommodaties is bijzonder groot en voor een gemeente van de omvang van Uden uniek in Nederland.

Bij de voetbalaccommodaties is sprake van enige overcapaciteit (4,5 natuurgrasvelden). In de binnensportaccommodaties is het gebruik van de sporthallen in de drukste periode (december-februari) redelijk tot goed, maar buiten die periode is de bezetting lager. De behoefte aan binnensportruimte is het grootst voor het tijdvak 18.00-22.00 uur en binnen de sporthallen is in de winter nauwelijks ruimte. Desalniettemin is dat niet direct een reden om nieuwe binnensportaccommodaties te realiseren. Rekening moet namelijk worden gehouden met zowel de jaarronde behoefte als de trend van een teruglopende behoefte in de georganiseerde sport.

Bijlage 4. Onderzoek ondersteuning Zeester-Meerval

Analyse 2017

In juni 2017 is er door adviesbureau Drijver en Partners een onderzoek gepresenteerd naar de toekomst van atletiekvereniging De Keien en zwemvereniging Zeester-Meerval (collegebehandeling 14 en 17 juni 2017). Hieronder worden de uitkomsten van dit onderzoek op hoofdlijnen beschreven:

Aanleiding onderzoek

Voor de buitensportaccommodaties hanteert de gemeente Uden een basisstructuur. Verenigingen die meedoen aan de basisstructuur, dragen het eigendom van de sport-gerelateerde accommodaties over aan de gemeente (geen clubhuizen). De sportverenigingen betalen in de basisstructuur een huurtarief dat 8% bedraagt van het kostendekkende tarief. Daarnaast kunnen ze een vergoeding ontvangen door zelfwerkzaamheid aan onderdelen van de accommodatie die in gemeentelijk bezit zijn. Verenigingen die niet onder de basisstructuur vallen zijn zelf verantwoordelijk voor onderhoud en vervanging. Deze verenigingen krijgen een korting op de erfpachtcanon of recht van opstal retributie waardoor ze 6% betalen van het kostendekkende tarief. Bij de behandeling van de basisstructuur is destijds (2010) door de Raad aangegeven dat ze geen tussenmodel wil. Voor zwemvereniging Zeester-Meerval, die zelfstandig een sportaccommodatie exploiteert, is afgesproken om een afzonderlijk (verdiend) traject te volgen.

Bondsnormen in de basisstructuur

De basisstructuur van de gemeente Uden is gelinkt aan de normen van sportbonden. Bondsnormen zijn een breed begrip. Alle bonden hebben normen ten aanzien van de kwaliteit en de (technische) verschijningsvorm van accommodaties. Zo zijn er voor zwemmen normen over bijvoorbeeld de breedte van een zwemlaan en de plaatsing van startblokken. De bonden stellen dergelijke normen om gelijke wedstrijdsituaties te creëren.

Er zijn minder vaak bondsnormen of richtlijnen over de benodigde omvang van een accommodatie (ook wel aangeduid als planningsnormen). Voor wat betreft de planningsnormen ligt dat zeker voor de zwemsport lastig. Een zwembad heeft normaal gesproken vijf functies: verenigingszwemmen, recreatief zwemmen, instructiezwemmen, schoolzwemmen en doelgroepzwemmen. Binnen deze categorieën zijn weer subgroepen te onderscheiden. Deze multifunctionaliteit maakt het lastig om de behoefte af te leiden.

Sportaanbod Zeester-Meerval

Zeester-Meerval is met meer dan 500 leden één van de grotere sportverenigingen in de gemeente Uden. Binnen de vereniging zijn er vier geledingen qua activiteiten: elementair zwemmen (1), wedstrijdzwemmen (2), waterpolo (3) en recreatief zwemmen (trimzwemmen, aqua joggen etc.) (4).

Het elementair zwemmen begint met het zwem-ABC. Na het behalen van het C-diploma is er bij Zeester-Meerval de mogelijkheid om door te gaan met de verenigingsbrevetten ZM-1-2-3 (gericht op wedstrijdzwemmen) of waterpolo. De afdeling recreatief kent veel oudere leden (60/70+) die wekelijks in beweging blijven door onder andere trimzwemmen. Door het aanbod bedient Zeester-Meerval een breed publiek: van 5 jarigen tot 70-plussers.

Het aanbieden van elementair zwemmen is voor de vereniging belangrijk. Zeester-Meerval wil niet alleen dat kinderen een diploma halen, maar ze technisch ook goed leren zwemmen en waar mogelijk ook passie voor het zwemmen bijbrengen. Het elementair zwemmen is in die zin een kweekvijver voor het wedstrijdzwemmen en de waterpolo-afdeling.

Bijdrage aan Zeester-Meerval

Het verenigingsbad van Zeester-Meerval is in 2003-2004 ingrijpend gerenoveerd. De kosten destijds bedroegen € 480.000,-. De gemeente heeft in eerste instantie €216.000,- toegezegd aan subsidie en bij de eindafrekening is dat bedrag uitgekomen op € 271.000,-. Los van deze grote subsidie heeft de gemeente in het verleden regelmatig kleinere bijdragen verstrekt (tabel 11).

		Toegekend	Uitbetaald	Afgewezen
Maart 2002	Renovatie bad	€216.000		
Mei 2004	Renovatie bad		€271.000	
December 2004	Klimaatbeheersing en inflatie			€77.000
December 2005	Aanvullende subsidie amendement GR 10 nov 2005	€55.000		
Oktober 2018	Reparatie lekkage bad	€50.000		

Tabel 11 Overzicht aangevraagde en toegekende subsidies aan Zeester-Meerval in verleden

Tevens ontvangt Zeester-Meerval net als andere sportverenigingen een jeugdledensubsidie. Door een verhoging van de tarieven voor commerciële activiteiten (zwemles) in de Drie Essen in 2015 zijn de huurlasten van Zeester-Meerval enkele jaren geleden tevens gestegen. Als gevolg daarop is in 2016 het besluit genomen om tijdelijk een subsidie te verstrekken ter overbrugging van de gestegen huurlasten (vijf jaar met een afbouw van 20% per jaar (100% in 2016 en 20% in 2020).

Tenslotte ondersteunt de gemeente Zeester-Meerval door het verenigingszwemmen in de Drie Essen met € 130.000 per jaar te subsidiëren. Dit wordt uitgekeerd aan de exploitant van de Drie Essen. Hierdoor kunnen de zwemverenigingen Zeester-Meerval, Ziog, Scyllias en de werkgroep gehandicapten zwemmen, het zwembad tegen een afgesproken aantal uren per week tegen een gesubsidieerd, maatschappelijk tarief gebruiken (maatschappelijk pakket).

Exploitatie

Op basis van de resultaten van 2015, 2016 en de begroting van 2017 waren de totale lasten van Zeester-Meerval gemiddeld €212.000,-. De huisvestingslasten vormden 53% van de totale lasten. De baten bedroegen gemiddeld €203.000, zodat sprake is van een negatief exploitatiesaldo in deze periode.

De liquiditeitsratio bedroeg eind 2016 2,3 en dat betekent dat de vereniging (op dat moment) over voldoende liquide middelen beschikte om op korte termijn aan haar verplichtingen te kunnen voldoen³². De solvabiliteitsratio geeft aan in hoeverre de sportvereniging financieel onafhankelijk is. Bestaat het vermogen van de club geheel uit eigen vermogen, dan is de solvabiliteit 100%. Hoe groter de afhankelijkheid van de club van vreemd vermogen, des te lager de solvabiliteit. De solvabiliteitsratio van de vereniging was eind 2016 42%³³. Het eigen vermogen en de liquide positie is daarmee ruim voldoende. De vereniging spaart om toekomstige uitgaven op te kunnen vangen, maar beschikt niet over voldoende middelen voor al het groot onderhoud en renovaties.

³² Vlottende activa/kort vreemd vermogen = 93.728/40.452 = 2,3.

³³ Solvabiliteitsratio ultimo 2016: € 93.989 / 224.442 = 42%.

Staat van onderhoud

Sportfondsen Techniek heeft in 2017 het Zeesterbad beoordeeld (schouw en raming vervangings-investeringen komende 10 jaar met een doorkijk na 10 jaar). Het oorspronkelijke bouwjaar van het bassin is 1973 en de schil dateert van de jaren negentig met een uitbreiding en renovatie in 2003-2005. Het is dan ook niet zo verwonderlijk dat op diverse onderdelen slijtage waarneembaar is (met name inpandig).

Alle installaties behoudens een aantal onderdelen van de zwemwaterbehandelingsinstallaties zijn tijdens de renovatie in 2005 vervangen. Op basis van het technisch rapport van Andres Cum Suis uit 2010 zijn vanaf dat jaar de nodige vervangingen en onderhoudswerkzaamheden van en aan installaties uitgevoerd. De installaties zijn over het algemeen in redelijke staat en worden regelmatig onderhouden. Toch zijn er een aantal installatie onderdelen die op basis van actuele staat van onderhoud en levensduur nader aandacht behoeven. Zowel op bouwkundig- als op installatie-technisch gebied verkeert het zwembad in matige tot redelijke staat. De werkzaamheden die in de periode van 5 tot 10 jaar uitgevoerd dienen te worden, worden geraamd op € 212.000,--. Sportfondsen Techniek raamt de toekomstige jaarlijkse investeringslasten daarmee op € 27.000 exclusief btw. Buiten het regulier groot onderhoud verwacht Sportfondsen Techniek in de periode ná 10 jaar geen onverwachte uitgaven.

Een aantal scenario's voor de toekomstige exploitatie van het Zeesterbad zijn onderzocht (tabel 12 en 13). Daaruit blijkt dat het onderbrengen van het Zeesterbad in de basisstructuur een aanzienlijke stijging van de gemeentelijke kosten betekent. Wanneer de vereniging de exploitatie zelfstandig voortzet, betekent dat het exploitatietekort bij de vereniging stijgt.

Gevolgen voor de gemeente			
Situatie nu	Lasten	Geen bijdragen/subsidies	€-
	Baten	Retributie recht van opstal	€2.300
	Saldo	Netto (negatief = uitgaven, positief = baten voor gemeente)	€2.300
Indien groep 1 basisstructuur	Lasten	Exploitatielasten	€-169.000
	Baten	Huurbaten 8%	€13.500
	Saldo	Netto (negatief = uitgaven, positief = baten voor gemeente)	€-155.500
Indien groep 2 basisstructuur	Lasten	Subsidies en vergoedingen vervallen	€-
	Baten	Retributie recht van opstal	€2.300
	Saldo	Netto (negatief = uitgaven, positief = baten voor gemeente)	€2.300
Gevolgen voor Zeester-Meerval			
Situatie nu	Lasten	Lasten exploitatie vereniging	€-194.000
	Baten	Baten voor vereniging	€187.000
	Saldo	Netto (negatief = uitgaven, positief = baten)	€-7.000
Indien groep 1 basisstructuur	Lasten	Huurlasten vereniging (8%)	€-13.500
	Lasten	Overige lasten minus huisvestingskosten	€-97.000
	Baten	Baten voor vereniging	€193.000
	Saldo	Netto (negatief = uitgaven, positief = baten)	€82.500
Indien groep 2 basisstructuur	Lasten	Exploitatie lasten totaal (huisvesting en overige kosten)	€-234.000
	Baten	Baten	€193.000
	Saldo	Netto (negatief = uitgaven, positief = baten)	€-41.000

Tabel 12 Samenvatting uitkomsten exploitatie Zeesterbad volgens het subsidie- en tarievenstelsel (cijfers 2017).

	Groep 1 = basisstructuur	Groep 2 = zelfstandig	Groep 3 = maatwerk
Argumenten voor	Veruit de meeste (meer dan 95%) van de zwemverenigingen in Nederland huren een zwembad	Oprichting en exploitatie van Zeesterbad was een eigen keuze van de vereniging. Voor de gemeente de goedkoopste optie	Een zekere ondersteuning is verdedigbaar, want: • Gemeente heeft volgens kengetal tekort aan zwemwater zonder Zeesterbad • Ondersteuning doet meer recht aan gelijkheidsbeginsel • Met een gemeentelijke ondersteuning/bijdrage is behoud/versterking van de sportinfrastructuur gebaat en daarmee ook het verenigingszwemmen in de Gemeente Uden • Zeester-Meerval bedient brede doelgroep (5-70+) • Bij beëindiging van het Zeesterbad is er een verlies aan vrijwilligersinzet (participatie-samenleving) • Kosten zijn voor de gemeente beduidend lager dan wanneer de vereniging deel uitmaakt van de basisstructuur
Argumenten tegen	Gemeentelijke zwemwaterbeleid is bewuste keuze om niet zelf te exploiteren als Gemeente Uden Bassin op separate locatie (naast hoofdzwembad) is inefficiënt in exploitatie en beheer Gemeente biedt al zwemfaciliteit aan in de Drie Essen Aanzienlijke lastenverzwaring voor de Gemeente Uden Marktverstoring indien Zeester-Meerval zwemles aanbiedt tegen een niet-marktconform tarief	Zonder gemeentelijke steun is voortbestaan van het bad onmogelijk. Daarmee verdwijnt een belangrijke voorziening voor het verenigingszwemmen Het belast de vereniging veel meer ten opzichte van sporters in groep 1 en groep 2 (tennis) en de huidige situatie is in die zin weinig evenwichtig	Uitgaven voor de gemeente zijn hoger dan wanneer vereniging zelfstandig blijft exploiteren Eerder standpunt gemeenteraad (geen maatwerk) herzien Aandachtspunt: marktverstoring indien Zeester-Meerval zwemles aanbiedt tegen een niet-marktconform tarief. Eventuele subsidie specificeren waarvoor wel/ waarvoor niet

Tabel 13 Argumenten bij de keuze voor variant van gemeentelijke ondersteuning Zeester-Meerval

Tijdens de collegevergadering van 27 juni 2017 is door het college besloten op dat moment geen beslissing te nemen over wel of geen financiële ondersteuning voor de zwemvereniging. Het college wilde na het zomerreces starten met het opstellen van een sportvisie. Daarin moest de (financiële) bijdrage aan Zeester-Meerval aan de orde komen.

Analyse 2019

In het kader van deze nieuwe beleidsnota is er met betrekking tot het ondersteuningsvraagstuk voor Zeester-Meerval voortgeborduurd op het eerdere onderzoek. Opnieuw is er daarbij gekozen voor een werkwijze die zich laat kenmerken door veelvuldige afstemming met zowel de zwemvereniging als met de directie van zwembad de Drie Essen.

Waarom als gemeente wel of niet bijdragen in extra zwemwater?

Op basis van landelijke kengetallen beschikt de gemeente Uden over te weinig vierkante meters overdekt zwemwater als enkel het Drie Essen zwembad er zou zijn. Aanvullend hierop zijn vierkante meters overdekt zwemwater van het Zeesterbad nodig³⁴. Na de beoogde herindeling met Landerd zal door het grotere inwonertal op basis van de kengetallen nog meer zwemwater van het Zeesterbad nodig zijn. De kengetallen alleen vormen echter niet het complete beeld. Door uit te gaan van het landelijk gemiddelde van oppervlakte badwater wordt er namelijk niet gekeken naar waar feitelijk behoefte aan is. Als we lokaal de behoefte aan zwemwater in beeld brengen dan toont tabel 14 dat de gemeente Uden meer zwemmers heeft dan landelijk gemiddeld. Daardoor is de behoefte aan zwemwater in de gemeente Uden ook duidelijk groter is dan het landelijk gemiddelde. 'Daarnaast wordt het zwemwater (recreatief) benut door inwoners van aangrenzende gemeenten waar geen zwembad aanwezig is, zoals uit Landerd.

³⁴ Het landelijk kengetal gaat uit van 60 inwoners per m² zwemwater. Dit vertaalt zich naar een totaal aantal vierkante meter overdekt zwemwater van 692 voor de gemeente Uden. Dat is het Drie-Essenbad (620 m²) en 72 m² van de 180 m² van het Zeesterbad.

Leeftijdscategorie	% landelijk	% Uden	% Landerd
0 t/m 4	0,3%	1,40%	0,3%
5 t/m 9	3,9%	8,10%	2,6%
10 t/m 14	2,5%	2,60%	0,4%
15 t/m 19	1,2%	1,20%	0,9%
20 t/m 24	0,8%	1,10%	0,1%
25 t/m 29	0,6%	0,60%	0,3%
30 t/m 34	0,5%	0,90%	0,4%
35 t/m 39	0,5%	0,80%	0,4%
40 t/m 44	0,6%	0,80%	0,2%
45 t/m 49	0,7%	1,20%	0,3%
50 t/m 54	0,6%	1,10%	0,6%
55 t/m 59	0,4%	1,20%	0,2%
60 t/m 64	0,3%	1,20%	0,1%
65 t/m 69	0,2%	0,70%	0,3%
70 t/m 74	0,2%	1,60%	0,1%
75 t/m 79	0,2%	1,50%	
80 t/m 84	0,1%	0,80%	
85 t/m 89	0,1%	0,50%	
90 t/m 94	0,1%	0,90%	
95 t/m 99	0,1%	1,80%	

Tabel 14 Percentage leden van de Koninklijke Nederlandse Zwembond per leeftijdsgroep (cijfers 2019)

Noodzaak of alternatieven

We hebben in overleg met De Drie Essen en Zeester-Meerval gekeken of de activiteiten die plaatsvinden in het Zeesterbad zijn onder te brengen in het zwembad de Drie Essen. Het Zeesterbad is op alle dagen van praktisch 6.00 uur tot 22.00 uur in gebruik. De wedstrijdzwemmers en waterpoloërs trainen in zwembad vroeg in de ochtend (6.00-8.00 uur) op techniek. Een deel van deze uren zijn onder te brengen in de Drie Essen. Verschillende trimgroepen gebruiken het Zeesterbad met name van 8.00 tot 12.00 uur. Een meerderheid van deze uren is eveneens onder te brengen in de Drie Essen. Daarbij geldt wel de kanttekening dat het sociale aspect voor met name deze groep ouderen zwaar weegt: het is niet alleen het zwemmen dat voor hen belangrijk is, maar ook het sociale contact en kopje koffie in de verenigingsruimte van Zeester-Meerval voor en na het zwemmen. Na 13.00 uur is de Drie Essen praktisch vol. Dat betekent dat bijna alle activiteiten van het Zeesterbad van de middag en de avond niet of nauwelijks daar ondergebracht kunnen worden. Aangezien de wedstrijdzwemmers en waterpoloërs ook na 16.00 uur en in de avond het Zeesterbad gebruiken (wedstrijdvormen) is de Drie Essen geen alternatief voor deze verenigingsactiviteiten.

De vereniging verwacht dat zij zonder het eigen zwembad in de huidige vorm sterk zal marginaliseren en die conclusie onderschrijven we. De verenigingsactiviteiten zoals het wedstrijdzwemmen en waterpolo zullen verdwijnen en de trimgroep zal kleiner worden. Daarnaast zal het wegvallen van het Zeesterbad ook zorgen voor een langere wachttijd voor het behalen van zwemdiploma's (momenteel duurt deze zes maanden).

Nieuw voorstel voor ondersteuning

Het Zeesterbad is niet alleen van waarde voor verenigingsactiviteiten. Het draagt ook bij aan de maatschappij (gezondheid, participatie) en voorziet in de duidelijk grotere behoefte aan zwemwater onder de inwoners van de gemeente Uden. Om die reden is het wenselijk om financiële ruimte te creëren om een bijdrage te leveren aan de instandhouding van het bad en de maatschappelijke- en verenigingsactiviteiten die daarin plaatsvinden.

Het opnemen van de vereniging in de basisstructuur gaat echter gepaard met een lastenverzwaring van ongewenste omvang. Bovendien ziet de gemeente het beheer en de exploitatie van een zwembad niet als kerntaak van de gemeente (zwemwaterbeleid 2014). Het leveren van een jaarlijkse bijdrage ten behoeve van de instandhouding van het bad is echter wel gewenst. Hiermee wordt de druk op de exploitatie van de vereniging verlaagd en kan er gereserveerd worden voor deze uitgaven. Op deze manier de vereniging ondersteunen komt ook het meest tegemoet aan de uitgangspunten van het zwemwaterbeleid. Er wordt namelijk voorzien in voldoende zwemwater, maar dit gebeurt met zo min mogelijk gemeentelijke ondersteuning. Wel dienen er passende (juridische) voorwaarden aan te worden verbonden.

Bijlage 5. Uitkomsten verenigingsenquête sportverenigingen

1. Kunt u onderstaande algemene gegevens noteren?

Netto 27 ingevuld. Totaal 8.275 leden

Bruto 60 Totaal 14.846 leden.

Bruto is exclusief 3 hengelsport, 6 biljart, 3 darts en 5 hippische organisaties.

Aantal leden Sportvisserij Nederland in Uden is 877. Leden KNBB (biljart) ca 247. En leden hippische sportbond 292. Als je sportvisserij, biljart en hippisch meetelt kom je op 16.262 leden.

2. Hoe is de samenstelling van uw vereniging (eind 2018) naar leeftijd?

(vul in ieder geval totaal aantal leden in op onderste regel en als u per leeftijdsgroep het aantal niet weet, schat dan het percentage)

leden t/m 17 jaar	2711	33%
leden 18 t/m 64 jaar	3812	46%
65 jaar en ouder	985	12%
Niet spelend lid	767	9%
totaal aantal leden	8275 (n=27)	100%

3. Heeft de vereniging momenteel voldoende leden?

te veel	
voldoende	48%
te weinig	48%
weet niet	4%

4a. Heeft de vereniging een ledenstop of wachtlijst (ook voor bepaalde groepen)?

nee, geen wachtlijst of ledenstop (GA NAAR VRAAG 5)	89%
ja, een ledenstop	
ja, een wachtlijst	11%

4b. Voor welke groepen hanteert u een ledenstop of wachtlijst?

voor jeugd	100%
andere categorie, namelijk (SVP NOTEER)	

4c.

Indien een wachtlijst: hoe groot is de wachtlijst ongeveer:

In enquête ca 50-55 (Zeester, V&K en De Rakt) In Uden breed ca 100-120

5. Heeft de vereniging één of meer knelpunten of zorgen?

nee (GA NAAR VRAAG 6)	7%
ja	93%

Bijlagen

Kunt u aangeven wat op dit moment voor uw vereniging de drie grootste knelpunten zijn? (probeert u bondig maar toch duidelijk te vermelden, op 1e plaats graag grootste probleem noteren). (% obv n=27)

Ledenontwikkeling (te weinig)	14x = 52%
Accommodatie (kwaliteit, kwantiteit, geen uitbreidingsmogelijkheden, parkeren etc)	10x = 37%
Kader/vrijwilligerstekort	08x = 30%
Financieel	07x = 26%
Zichtbaarheid, promotie	04x = 15%

6. Heeft u op dit moment behoefte aan extra capaciteit voor binnensport?

wij gebruiken geen sporthallen/sportzalen/gymzalen (NAAR 8)

wij hebben voldoende uren binnensport (NAAR 8)

wij zouden graag meer uren binnensport willen hebben (NAAR 7) 1x = 4%

7. Er zijn drie typen binnensportaccommodaties: een grote sporthal met een zaal van minimaal 20x40 meter, een sportzaal (tussen een gymzaal en een sporthal in) of de kleinere gymzalen die meestal 12x21 meter zijn en maar 5,5 meter hoog.

Kunt u aangeven hoeveel uur u **extra** wilt, uitgaande van een vergelijkbaar huurtarief (t.o.v. dit seizoen)? Wat voor binnensportruimte is dat (1 of 2 of 3 zaaldelen van een sporthal of sportzaal of gymzaal) en indicatie tijdstip in de week.

	Aantal zaaldelen	Noteer aantal uur/week extra behoefte	Noteer tijdstip behoefte (bijv. 20.00-22.00 uur)
Extra ruimte sporthal (geef aan 1, 2 of 3 zaaldelen, uur/week en indicatie tijdstip)		incidenteel 5-25 uur/week extra, mits voldoende kader (V&K)	
Extra ruimte sportzaal (geef aan 1 of 2 zaaldelen, uur/week en indicatie tijdstip)		/week extra	
Extra gymzaaluren = altijd 1 zaaldeel, circa 12x21 meter en 5,5 hoog		/week extra	

8. Heeft u op dit moment behoefte aan extra capaciteit voor buitensport (velden/banen)?

	wedstrijd-velden	trainingsvelden	kunstgrasveld/baan	kleedkamers
Udi		2	1	4
FC Volkel				4
Tennis Volkel			1	

NB Veldentekort wordt niet bevestigd door planningsnorm bonden

9. In hoeverre maken andere verenigingen/groepen/scholen gebruik van de velden die u huurt?

Geen medegebruik van velden/banen door derden

☐ 0

Wel medegebruik van velden/banen door derden, namelijk: 3 verenigingen = onderwijs

Type gebruiker	K=kunstgras W=wedstrijdveld A=anders	Noteer aantal uur/week medegebruik	Gedurendeaantal weken (noteer aantal weken)
onderwijs/scholen			
andere vereniging			

Toelichting:

.....

10a. Heeft u op dit moment behoefte aan extra capaciteit **(overdekt) zwemwater?**

3 verenigingen, waarvan 2 verenigingen 13 uur/week extra en 1 vereniging andere tijden, nl 19-21 uur

10b. Kunt u aangeven hoeveel uur u extra wilt, uitgaande van een vergelijkbaar huurtarief (t.o.v. dit seizoen)?

	Oppervlakte bassin of aantal banen	Noteer aantal uur/week extra behoefte	Noteer tijdstip behoefte (bijv. 20.00-22.00 uur)
Extra zwemwater		13 uur/week extra	

Toelichting zwemwater

.....

11. Hoeveel vrijwilligers en betaalde medewerkers (medewerkers met een uurvergoeding, salaris) waren er het afgelopen jaar (seizoen) binnen uw vereniging actief?

Onder vrijwilligers worden verstaan mensen die in beginsel onbetaald en onverplicht een functie in de sport vervullen. Personen die van de vereniging een onkostenvergoeding ontvangen op basis van declaraties of een belastingvrije vrijwilligersvergoeding krijgen, worden wel tot de vrijwilligers gerekend. Taken waarvan het min of meer vanzelfsprekend is dat deze door de leden van de vereniging worden verricht (rijden naar uitwedstrijden door ouders van jeugdleden bijvoorbeeld) of taken waaraan de leden zich niet of nauwelijks kunnen onttrekken (verplichte roulerende kantinediensten bijvoorbeeld), beschouwen wij hier niet als vrijwilligerswerk. Betaalde medewerkers ontvangen een salaris, loon voor hun werkzaamheden.

Als u niet beschikt over het exacte aantal, geef dan een reële schatting. Indien er geen betaalde medewerkers zijn vult u een 0 in.

	Aantal bij respons n=27 (8.275 leden)	Aantal bij alle verenigingen ca 16.262 leden
Aantal vrijwilligers	1728	3500 (ca factor 2)
Aantal betaalde medewerkers	80	160 (ca factor 2)
Totaal aantal medewerkers		

12. Hoeveel vacatures voor betaalde medewerkers en vrijwilligers heeft uw vereniging momenteel? En voor welke functie(s) heeft u een vacature?

Indien uw vereniging geen vacature heeft voor een bepaalde functie vult u een 0 in.

	Aantal vacatures Vrijwilligers	Aantal vacatures Betaalde medewerkers
Totaal aantal vacatures bij respons n=27	175 (dus 10% van totaal)	10 (dus 12,5% van totaal)
Totaal aantal vacatures bij alle verenigingen ca 16.262 leden	10%*3500=350	12,5%*160=20

13. Heeft uw vereniging een vrijwilligerscoördinator of een vrijwilligerscommissie?
(Meer antwoorden toegestaan)

ja, een coördinator	22%
ja, een vrijwilligerscommissie	19%
nee	59%

14. Met welke van de onderstaande organisaties/instanties heeft uw vereniging het afgelopen jaar (seizoen) samengewerkt? We spreken van samenwerking als er sprake is van gezamenlijke acties/activiteiten van twee of meer zelfstandig blijvende organisaties die elkaar aanvullen om gezamenlijke of wederzijds afhankelijke doelen te bereiken. Meer antwoorden (OMCIRKEL CIJ-FERS) mogelijk.

Absolute aantallen*

3x	Geen enkele organisatie/instantie
11x*	Gemeente (bijvoorbeeld als samenwerkingspartner in een project)
17x*	Andere sportvereniging(en)
16x*	Onderwijs (basisonderwijs, voortgezet onderwijs, mbo, hbo of speciaal onderwijs)
0x	Naschoolse en buitenschoolse opvang
7x	Jeugdorganisaties (jeugd- en jongerenwerk, jeugdverenigingen, scouting, Jong-Nederland)
4x	Buurt-/wijk-/welzijnsorganisatie (buurthuis, buurt(sport)werk, buurtverenigingen, wijk- of dorpsraad)
2x	Lokaal team sportservice/ buurtsportcoach, combinatiefunctionaris, Jogg
4x	Provinciale sportservice/sportraad
7x	Lokale Jeugdfondsen Sport & Cultuur

Bijlagen

6x	[Sport]fysiotherapeut/huisartsen
1x	Revalidatie- en/of zorginstelling
0x	MEE-instelling
19x*	Sportbond
2x	Instellingen voor kunst en cultuur
0x	GGD
4x	Sportschool/fitnesscentrum
6x	Bedrijven
1x	Commerciële dienstverlener (accountant, verzekeraar)
1x	Politie/Justitie
2x	Andere instantie(s), namelijk

15. Heeft de vereniging doelstellingen of plannen op papier gezet met betrekking tot het functioneren van de vereniging of de organisatie van activiteiten in verenigingsverband (beleidsplan o.i.d.)?

ja 70%
nee 30%

16. In hoeverre houdt uw vereniging zich momenteel bezig met de volgende activiteiten? (graag omcirkelen)

	Niet	Beperkt	Regelmatig of structureel		Niet van toepassing
Sportaanbod voor mensen met een beperking (verstandelijk of lichamelijk)			30%		
Sportaanbod voor ouderen (50+)			81%		
Sportaanbod voor ouders (van jeugdleden)			26%		
Samenwerking met onderwijs/scholen			37%		
Samenwerking met andere sportverenigingen			52%		
Sportiviteit en respect, positief gedrag			74%		
Aanpassing van lidmaatschapsvormen (trim/trainings-recreatielidmaatschap)			48%		
Alleen indien u beschikt over een clubhuis/eigen accommodatie					
Kinder-/naschoolse opvang op de club			0x*		
Huiswerkbegeleiding			0x*		
Medegebruik van de accommodatie door derden			4x*		

Bijlagen

Gezonde sportkantine (fruit, versproducten, minder vet en minder snoep en energydrinks)			4x*		
Verantwoord alcoholgebruik			8x*		
Rookvrije sportaccommodatie (terras/langs veld)			8x*		
Duurzaam energiegebruik en opwekking			4x*		

17. Waar zet het bestuur / uw organisatie zich het komende jaar met name voor in?
Maximaal drie speerpunten omcirkelen. Absolute aantallen*

18x*	Ledenbehoud en of ledenwerving
0x	Ontwikkelen van nieuw sportaanbod
0x	Opzetten van aanvullende diensten, zoals kinderopvang tijdens trainingen/ wedstrijden, naschoolse opvang, huiswerkbegeleiding, etc.
4x	Sfeer en cultuur van de vereniging
4x	Sportiviteit en respect/veilig sportklimaat
8x*	Werving en behoud van vrijwilligers
3x	Deskundigheidsbevordering/opleiding verenigingskader
1x	Professioneel kader (werven, behouden)
1x	Kwaliteit verbeteren bestaand (sport)aanbod
6x*	Financiën
1x	Beheer en onderhoud accommodatie
4x	Realisatie nieuwe/eigen accommodatie
5x*	Publiciteit, PR communicatie
2x	Activiteitenaanbod
1x	Samenwerking met andere vereniging(en)
0x	Samenwerking met onderwijs
1x	Samenwerking met andere niet sportorganisaties (bijv. school, wijk/buurtorganisaties, revalidatie- en/of zorginstelling)
2x	Competitie
1x	Realiseren van (top)sportambities
8x*	Jeugd
0x	Specifieke doelgroepen
1x	Sporttechnische zaken

18. In hoeverre speelt de vereniging in op veranderende behoeften bij sporters?

Niet/nauwelijks (NAAR VRAAG 19)	41%
Enigszins	33%
Nadrukkelijk	22%

Kunt u dat toelichten?

19. En wat zijn volgens u de belangrijkste uitdagingen voor de op te stellen gemeentelijke beleidsnota Sport en Bewegen van de gemeente Uden? Waar moet de gemeente Uden vooral aan werken als het om sport en bewegen gaat? (maximaal 3 speerpunten noemen)

1e speerpunt: vaak genoemd jeugdsport stimuleren

2e speerpunt: sport voor iedereen mogelijk maken

3e speerpunt: ondersteuning verenigingen in kennis en financiën

Bijlage 6. Notitie medegebruik (buiten)sportaccommodaties

1. Inleiding

Gemeente Uden is eigenaar van negen buitensportaccommodaties, waar verschillende sportverenigingen gebruik van maken. De velden en kleedruimten zijn doorgaans eigendom van de gemeente en de clubhuizen van de verenigingen.

Recent hebben zich een tweetal initiatieven voorgedaan waarbij een organisatie (geen sportvereniging) zich wil vestigen bij een sportaccommodaties, te weten:

- Een initiatief voor vestigen van naschoolse opvang bij een voetbalvereniging;
- Een initiatief voor het vestigen van een organisatie voor leefstijlcoaching: mentaal, fysiek (fitness en fysio) en voedingsadviezen bij de atletiekaccommodatie.

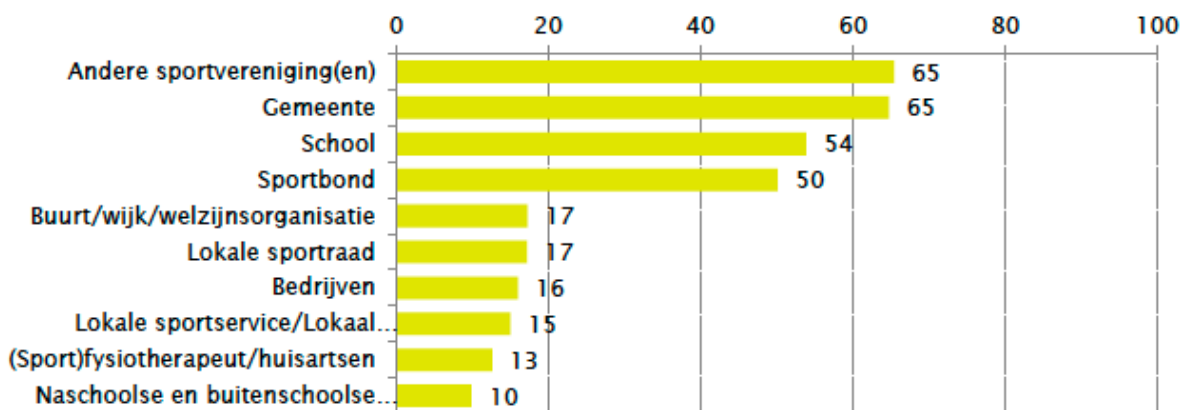
Medegebruik van sportaccommodaties heeft raakvlakken met landelijke wet- en regelgeving en lokaal beleid, waarbij vanuit verschillende invalshoeken verschillend tegen dergelijke initiatieven wordt aangekeken. Door deze verzoeken is binnen de gemeente Uden behoefte ontstaan aan een afwegingskader voor medegebruik van sportaccommodaties.

2. Medegebruik nadrukkelijk gewenst en gestimuleerd van hogerhand

Landelijk is er een trend om sportaccommodaties (met name bij de buitensport) breder en intensiever te gebruiken. In de periode 2001-2003 is vanuit de ministeries SZW (kinderopvang) en VWS (sport) al het initiatief genomen om kinderopvang bij sportaccommodaties mogelijk te maken. Dit initiatief diende meerdere doelen:

- Er was destijds een groot tekort aan geschikte locaties voor buitenschoolse opvang (bso). Bij een sportclub konden kinderopvangorganisaties één of twee groepen huisvesten op de piekmomenten (maandag, dinsdag en/of donderdag);
- Een bso bij een sportclub bood mogelijkheden voor meer sport en spel onder kinderen;
- Voor de sportverenigingen kwamen er extra inkomsten en mogelijk meer leden.

Volgens een landelijk onderzoek onder sportverenigingen³⁵, werkt landelijk 10% van de verenigingen samen met een naschoolse of buitenschoolse opvangorganisatie. Dit cijfer dateert van 2016 én heeft betrekking op alle sportverenigingen. Onder buitensportverenigingen zal dat aandeel ongetwijfeld hoger liggen.

Figuur 9 Organisaties waarmee verenigingen samenwerken (% verenigingen dat samenwerkt)³⁶

³⁵ Bron: Mulier Instituut, verenigingsmonitor jaarbericht 2016.

³⁶ Bron: Mulier Instituut Verenigingspanel voorjaar 2016.

De beweging om sportaccommodaties breder en intensiever te benutten is niet alleen gestimuleerd vanuit het project Sport en Kinderopvang. Vanaf 2000 is de insteek van de Rijksoverheid (breedtesportimpuls) om de meerwaarde van sport voor andere beleidsvelden te benutten, met name in het sociaal domein (welzijn, gezondheid, onderwijs, preventie, arbeidsintegratie etc.). Daarnaast stimuleren zowel rijksoverheid als NOC*NSF de laatste jaren sportverenigingen om door te groeien naar een zogenaamde 'open club'. Simpelweg omdat het model van de traditionele sportclub een model is dat niet (volledig) aansluit bij de veranderende behoeften. Een 'open club' is vraaggericht, ondernemend, speelt in op veranderende behoeften en werkt samen met andere sportclubs en partijen om activiteiten aan te bieden die haar hoofdactiviteit versterken. Ook voert de club actief en continu beleid kwaliteit van het sporttechnisch en bestuurlijk kader en streeft zij naar een betere bezettingsgraad van de accommodatie. Dit alles dient te leiden tot ledenbinding, meer 'reuring' op de club en continuïteit van het bestaansrecht.

Nationaal Sportakkoord 2018-2021

In 2018 is het Nationaal Sportakkoord ondertekend door een groot aantal partijen, waaronder de ministeries van VWS en OCW, NOC*NSF en de Vereniging Sport en Gemeenten en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten. Het doel van het Nationaal Sportakkoord is de kracht van de sport nog beter te benutten. Eén van de afspraken in het akkoord is dat partijen zich de komende jaren gaan inzetten om een breder en intensiever gebruik van sportaccommodaties te realiseren. In dat licht zullen partijen zich onder andere inzetten op:

- Het beperken van de exclusiviteit van sportaccommodaties en het komen tot open sportaccommodaties met een breder en intensiever gebruik met behoud van kwaliteit.
- De ontwikkeling en toepassing van een flexibel exploitatiemodel voor sportaccommodaties. Onderdeel daarvan is het ontwikkelen van modellen voor alternatieve economische activiteiten op sportaccommodaties, zoals werkplekken, kinderopvang en buurthuisactiviteiten.

De ondertekenaars van het Nationaal Sportakkoord willen onder andere bereiken dat in 2021 er meer open sportaccommodaties zijn, waar meerdere sportactiviteiten en andere economische activiteiten geprogrammeerd staan, met als resultaat een breder en intensiever gebruik. Het college van B&W heeft zich in het voorjaar van 2019 gecommitteerd om aansluitend op het landelijke akkoord tot een lokaal sportakkoord te komen.

3. Soorten medegebruik in de praktijk

Op allerlei plekken in Nederland is sprake van medegebruik van sportaccommodaties voor uiteenlopende activiteiten zoals fysiotherapie, taallessen, huiswerkbegeleiding en wijkbijeenkomsten. Interessant is de manier waarop de gemeente Den Haag een aantal jaar geleden bewust gekozen heeft om onder andere sportaccommodaties te transformeren tot 'buurthuis van de toekomst'.

Voorbeeld Den Haag: het buurthuis van de toekomst

In een Buurthuis van de Toekomst delen sportclubs, scholen, culturele-, zorg- en welzijnsinstellingen en andere organisaties een accommodatie. Op die manier maken zij optimaal gebruik van het gebouw en werken zij samen aan activiteiten voor de wijk. Steeds vaker is de sportclub daarom niet alleen sportclub, maar ook een plek waar mensen samenkomen voor een praatje, een cursus of misschien wel voor een bridgeavond. Het Buurthuis van de Toekomst past bij de ontwikkeling dat bewoners zelf actief meedoen in hun wijk. Mensen leren elkaar zo beter kennen. Ze zijn meer betrokken bij elkaar en hebben meer voor elkaar over. In de gemeente Den Haag zijn de afgelopen 5 jaar meer dan 50 accommodaties gelabeld als een Buurthuis van de Toekomst. Het betekent dat steeds meer sportverenigingen, zorginstellingen en culturele instellingen hun accommodatie beter en intensiever benutten. Zij combineren dan hun hoofdfunctie, zoals bijvoorbeeld voetbal, ouderenzorg of theater met andere maatschappelijke activiteiten. Daarmee worden zij als het ware een multifunctionele ontmoetingsplek in een wijk³⁷.

4. Beter gebruik van sportaccommodaties: waar hebben we mee te maken?

Vanuit diverse beleidsvelden (sport, wmo, preventieve gezondheidszorg, jeugd etc.) is medegebruik van sportaccommodaties een positieve en gewenste ontwikkeling. Bij het mogelijk maken van dit medegebruik moet er echter wel rekening gehouden worden met aspecten als RO-beleid, de Wet Markt en Overheid, zakelijke rechten zoals recht van opstal of erfpacht en met bepalingen in de huurovereenkomsten. Daarnaast speelt de omgevingsvergunning voor brandveilige gebouwen (gebruiksvergunning) een rol en zijn er in bepaalde gevallen, zoals de kinderopvang, nog specifieke kwaliteitseisen (GGD o.a.).

In heel veel gemeenten wordt medegebruik gestimuleerd of toegestaan en krijgt de zakelijke en juridische kant minder aandacht. Meestal gaat het om beperkt medegebruik en veel gemeenten hebben geen expliciet beleid hiervoor geformuleerd. Het gebeurt dus dat medegebruik niet in overeenstemming is met het bestemmingsplan of medegebruik plaatsvindt zonder toestemming van de verhuurder (gemeente) of dat een marktpartij niet de nodige (extra) retributie afdraagt voor het gebruik van de grond. De situatie dat medegebruik vanuit maatschappelijke oogpunten wenselijk is, ontslaat de gemeente echter niet van de verplichting om te bezien of medegebruik past in het ruimtelijk beleid (ruimtelijke toets) en of door medegebruik de gemeente niet marktverstoring optreedt (economische toetsing).

5. Hoe kunnen we medegebruik van sportaccommodaties in de gemeente Uden organiseren?

In huurcontracten is vaak als bepaling opgenomen dat onderverhuur of medegebruik niet is toegestaan zonder toestemming van de verhuurder. Ook in recht van opstal-overeenkomsten zijn bepalingen opgenomen over het gebruik. We streven ernaar medegebruik van sportaccommodaties mogelijk te maken, maar wel onder voorwaarden. We onderscheiden daarbij 3 toetsen die een initiatief moet doorlopen:

1. algemene toets en voorkomen van overbelasting van velden
2. een toets op het bestemmingsplan (ruimtelijke toets)
3. toetst ter voorkoming van marktverstoring door de gemeente (economische toets)

³⁷ Bron: www.denhaag.nl/nl/in-de-stad/denk-mee/wat-is-een-buurthuis-van-de-toekomst.htm#

NB: de toetsen zijn er alleen om te bezien in hoeverre het medegebruik mogelijk is volgens de gemeente. De vereniging/medegebruiker zijn zelf verantwoordelijk voor de gebruiksvergunning en aanvullende bepalingen zoals bij kinderopvang (o.a. GGD, aanvliegroutes e.d.).

1e toets algemeen en voorkomen overbelasting velden

De eerste toets is er één die bekijkt of de velden niet teveel worden belast door het medegebruik. Het kan zijn dat medegebruik in de zomermaanden het herstel van velden belemmert, waardoor het sporten daarop in gevaar komt tijdens de maanden dat er getraind wordt en er wedstrijden zijn. Dat is onwenselijk voor het garanderen van een basis-kwaliteitsniveau richting de sportvereniging.

2e toets ruimtelijk/bestemmingsplan

De tweede toets is een specifieke ruimtelijke toets. De gemeente moet beoordelen of vanuit een brede beleidsafweging het medegebruik wenselijk is. Het kan natuurlijk zo zijn dat bepaald medegebruik vanuit RO-beleid niet gewenst is op een sportpark.

Daaraan ligt de volgende afweging ten grondslag

- Gebruik moet aanvullend zijn op de sportactiviteit;
- De functie is niet passend in het centrum van Uden (daaraan gerelateerd: de combinatie van de functie met sport heeft een meerwaarde);
- Activiteit leidt tot een versterking van de sportvereniging/hoofdgebruiker;
- Activiteit past binnen het ruimtelijk beleid van de gemeente Uden en/of leidt niet tot verdringing elders of leegstand van locaties, zoals IKC's;
- Activiteit is niet hinderlijk voor de omgeving.

Bso bij sportaccommodatie en IKC Visie 2017 Uden

Eind 2016 heeft de gemeenteraad de Visie Integrale Kindcentra (IKC) vastgesteld. Een integraal kindcentrum (IKC) is een voorziening voor kinderen van 0-13 jaar, waar zij de dag doorbrengen om te leren, spelen, sporten, ontwikkelen en ontmoeten. Met de visie wil de gemeente de ontwikkeling van IKC's stimuleren. De primaire verantwoordelijkheid voor de realisatie van een IKC ligt bij de kernpartners: de schoolbesturen, de kinderopvang en de buitenschoolse opvang. De gemeente ziet voor zichzelf vooral een regisserende, stimulerende en verbindende rol.

In praktische zin zal de gemeente IKC's stimuleren via het gemeentelijk onderwijshuisvestingsbeleid en het bieden van aantrekkelijke vestigingsvoorwaarden voor kinderopvangorganisaties. Maar de kinderopvang is privaat georganiseerd en maakt haar eigen keuzes. Dagopvang en bso zijn in de gemeente Uden ook niet exclusief gevestigd in IKC's. Een bso bij sportaccommodaties kan aanvullend zijn aan het IKC beleid omdat het aanbod aan vrijetijdsgelegenheden wordt verruimd of omdat een kinderopvangorganisatie een piekvraag (maandag/dinsdag/donderdag) wil faciliteren. Wanneer sprake zou zijn van leegstand bij een IKC en een bso kiest voor hoofdvestiging op een sportpark (maandag-vrijdag), dan kan dat vanuit IKC beleid ongewenst zijn.

Wanneer dit wenselijk is, moet vervolgens nader onderzocht worden hoe voldaan kan worden aan een goede ruimtelijke ordening en welke procedure eventueel daarvoor doorlopen moet worden. In de gemeente Uden hebben de sportparken namelijk de bestemming recreatie en sluit dat in beginsel maatschappelijke functies uit. Afgewogen dient te worden of wijziging met een lichte (parapluregeling) of reguliere procedure dient te gebeuren.

3 e toets: economische toets / is sprake van marktverstoring door de gemeente?

De derde toets is de vraag of er sprake is van een subsidierelatie met de gemeente én of de activiteit maatschappelijk is of niet. In Uden geldt voor de meeste buitensportaccommodaties dat de sport-specifieke onderdelen zoals de velden, de kleedkamers en de opslagruimte in eigendom zijn van de gemeente die het tegen een gesubsidieerd tarief verhuurt aan de vereniging. Voor het clubhuis geldt dat het in bezit is van de vereniging, maar dat de onderliggende grond eigendom is van de gemeente. Daarvoor wordt een maatschappelijk retributietarief betaald (vergoeding recht van opstal).

Als het om een maatschappelijke activiteit gaat zonder winstbejag dan levert deze derde toetst geen problemen op. Bij een commerciële partij kan wel (onbedoeld) sprake zijn van marktverstoring. We geven een aantal voorbeelden.

wel marktverstoring	geen marktverstoring
Permanente fysiopraktijk in een sportaccommodatie die de sportvereniging gesubsidieerd huurt van de gemeente of waar een maatschappelijk retributietarief geldt. De fysio betaalt daardoor een lagere vergoeding voor het medegebruik aan de vereniging dan in de markt gebruikelijk is.	Fysiopraktijk gericht op leden sportvereniging met een beperkte openstelling tijdens verenigingsuren (bijv donderdag 20-22 uur). De eigen praktijk (vaste vestiging) bevindt zich elders. Fysiotherapie in de kantine of clubhuis dat eigendom is van de vereniging via een recht van opstal tegen een niet-maatschappelijk tarief, waarbij de huisvestingslasten per m2 per openstellingsuur niet afwijken van de huisvestingslasten per openingsuur in de markt.
Fitness die huurt bij een sportvereniging, die breed publiek bedient (concurrerend met reguliere fitness) en huisvestingslasten heeft die lager zijn dan in de markt (doordat de huisvestingslasten van de sportvereniging gesubsidieerd zijn).	Fitnessruimte bij een sportvereniging met aanbod/programma vanuit welzijnsorganisatie (niet commercieel) gericht op specifieke groepen in de wijk (minder draagkrachtigen, overgewicht, allochtone vrouwen of ouderen).
Buitenschoolse opvang in de kantine of clubhuis dat eigendom is van de vereniging via een recht van opstal tegen een maatschappelijk tarief (ipv commercieel tarief), waarbij de huisvestingslasten per m2 per openstellingsuur duidelijk lager zijn dan de huisvestingslasten per openingsuur in de markt. Of bso in een ruimte die de vereniging huurt van de gemeente (gesubsidieerd tarief), waarbij de bso een voordeel heeft van het gesubsidieerde tarief.	Buitenschoolse opvang in de kantine of clubhuis dat volledig eigendom is van de vereniging (gebouw en grond). Dus geen subsidie via de gemeente. Buitenschoolse opvang, in de kantine of clubhuis dat eigendom is van de vereniging via een recht van opstal tegen een niet-maatschappelijk tarief, waarbij de huisvestingslasten per m2 per openstellingsuur niet afwijken van de huisvestingslasten per openingsuur in de markt.

Wanneer een commerciële partij gebruik gaat maken van een verenigingsaccommodatie waar sprake is van (door de gemeente) gesubsidieerde huisvestingslasten, dan is het van belang dat er geen publiek geld geïnvesteerd wordt in de commerciële activiteiten.

Gemeente Uden
Winnen doe je met z'n allen
Augustus 2019

Contactgegevens
Telefoon: 0413 - 28 19 11
E-mail: info@uden.nl
Internet: www.uden.nl

MID_COM_Sport- en beweegbeleid 2019_DEF

